

”Ottaa ihmisen vastaan ihmisenä”

VANHEMMUUDEN HAASTEET JA VANHEMMUUDEN TUKEMINEN
MAAHANMUUTTAJAVANHEMPIEN JA AMMATTILAISTEN
KOKEMANA

ASUINMAA, KATJA & HAUTALA, MARJA

KASVATUSTIETEEN PRO GRADU-TUTKIELMA
SYYSLUKUKAUSI 2017
KASVATUSTIETEIDEN LAITOS
JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

TIIVISTELMÄ

Asuinmaa, Katja & Hautala, Marja. 2017. "Otaa ihmisen vastaan ihmisenä." Vanhemmuuden haasteet ja vanhemmuuden tukeminen maahanmuuttajavanhempien ja ammattilaisten kokemana. Kasvatustieteen pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto. Kasvatustieteiden laitos. 83 sivua.

Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää maahanmuuttajavanhempien ja heidän kanssa työtä tekevien ammattilaisten kokemuksia maahanmuuttajien vanhemmuuden haasteista ja vanhemmuuden tukemisesta pikkulapsiperheissä. Lisäksi selvitimme maahanmuuttajavanhempien kokemuksia neuvolasta. Suomessa kyseisiä aiheita on tutkittu vähän, joten koimme tärkeäksi tuoda lisää tutkimustietoa saataville. Aineisto kerättiin haastattelemalla kahdeksaa maahanmuuttajavanhempaa sekä kolmea ammattilaista. Haastattelut toteutettiin toukokuun ja syyskuun välisenä aikana vuonna 2017 ja tutkimus oli laadullinen. Tutkimuksen lähestymistapana sovellettiin fenomenologiaa.

Tutkimustulokset osoittivat, että maahanmuuttajavanhemmat sekä ammattilaiset kokevat maahanmuuttajien vanhemmuudessa haasteelliseksi etenkin kieleen liittyvät asiat, kuten esimerkiksi oman äidinkielen säilyttämisen perheessä ja uuden kielen oppimisen, sekä etenkin sen, jos lapset oppivat kielen mutta vanhemmat eivät. Ammattilaiset myös kokivat, että maahanmuuttajille suunnattu vanhemmuuden tukeminen ei ole riittävää. Erityisesti kieliasiat, maahanmuuttajavanhempien verkostoituminen ja yhteiskuntaan integroiminen nähtiin tukemisen kehityskohteina. Maahanmuuttajavanhemmat suhtautuivat pääosin positii-visesti neuvolaan, mutta näkivät siinä myös kehitettävää esimerkiksi neuvolan tiedonantoon ja hoitajien kulttuurituntemukseen liittyen.

Asiasanat: maahanmuuttajien kokemukset, vanhemmuuden haasteet, vanhemmuuden tukeminen

SISÄLLYSLUETTELO

TIIVISTELMÄ

SISÄLLYSLUETTELO

1 JOHDANTO.....	5
2 MONIKULTTUURISTUVA VÄESTÖ SUOMESSA	7
2.1 Kulttuuri ja monikulttuurisuus käsitteinä	7
2.2 Maahanmuuttaja käsitteenä.....	8
2.3 Maahanmuuton tilastotietoa.....	10
3 MAAHANMUUTTAJAPERHEEN KOTOUTUMINEN	12
SUOMEEN	12
3.1. Kotoutumisen toteutus	12
3.2 Maahanmuuton ja kotoutumisen haasteet	14
3.3 Uuteen maahan sopeutuminen	15
4 VANHEMMUUS UUDESSA KOTIMAASSA.....	18
4.1 Vanhemmuus käsitteenä.....	18
4.2 Maahanmuuttajien vanhemmuuden haasteet uudessa kulttuurissa.....	19
4.3 Maahanmuuttajien vanhemmuuden tukeminen ja maahanmuuttajataustaisen perheen kohtaaminen	21
4.4 Maahanmuuttajat neuvolan asiakkaina	23
5 TUTKIMUSTEHTÄVÄ JA TUTKIMUSKYSYMYKSET.....	28
6 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	29
6.1 Tutkimuksen konteksti.....	29
6.2 Tutkimuksen lähestymistapa.....	29
6.3 Tutkimukseen osallistujat	31
6.4 Aineiston keruu	32
6.5 Aineiston analyysi.....	34
6.6 Eettiset ratkaisut	38
7 TULOKSET.....	40
7.1 ENSIMMÄINEN MERKITYSKOKONAISUUS:.....	40
Vanhemmuuden haasteet pikkulapsiperheissä maahanmuuttajavanhempien ja ammattilaisten kokemana	40
7.1.1 Kielitaidon puute vaikeuttaa vertaissuhteita	40
7.1.2 Suomalainen kulttuuri voi olla ristiriidassa lähtömaan kulttuurin kanssa	42

7.1.3 Aikaa vievä kotoutuminen	44
7.2 TOINEN MERKITYSKOKONAISUUS: Vanhemmuuden tukeminen pikkulapsiperheissä ammattilaisten kokemana.....	45
7.3 KOLMAS MERKITYSKOKONAISUUS: Suomalainen neuvola maahanmuuttajavanhempien ja ammattilaisten kokemana	49
7.3.1 Maahanmuuttajavanhempien tyytyväisyys terveyden seurantaan neuvolassa	49
7.3.2 Maahanmuuttajavanhempien tyytymättömyys neuvolapalveluiden vastaanottoaikoihin ja viestintään	51
7.3.3 Käytännön asioihin kaivattiin lisää tietoa	53
7.4 Digitaaliseen oppimispeliin liittyviä ajatuksia.....	54
8 POHDINTA.....	57
8.1 Tulosten tarkastelu ja johtopäätökset.....	57
8.1.1 Puutteellinen kielitaito ja yksinäisyys vaikeuttavat vanhemmuutta.....	58
8.1.2 Vanhemmuuden tukeminen pikkulapsiperheissä	61
8.1.3 Neuvolassa seurattiin lapsen kehitystä, mutta perusasioista tiedottaminen jäi vajaaksi	62
8.1.4 Digitaalinen oppimispeli kotoutumisen tueksi	64
8.2 Käytännön johtopäätökset	65
8.3 Tutkimuksen rajoitukset ja jatkotutkimusmahdollisuudet	67
LÄHTEET	72
LIITTEET	78

1 JOHDANTO

Maahanmuuttajien määrä on kasvanut Suomessa viime vuosien aikana paljon ja tämän takia myös maahanmuuttajataustaisten vanhempien määrä on lisääntynyt. Tilastokeskuksen (2017) mukaan vuonna 2015 Suomen väkiluvusta n. 16 % oli maahanmuuttajia, joista n. 84 % oli syntyperältään ulkomaalaisia. Lisäksi vuonna 2015 n. 11% kaikista Suomessa synnyttäneistä äideistä oli syntyperältään ulkomaalaisia. On myös havaittu, että ulkomaalaistaustaisille äideille syntyneiden lasten määrä, sekä suhteellinen osuus kaikista lapsista ovat viime vuosien aikana kasvaneet. (Tilastokeskus, 2017.)

Maahanmuuttajien määrän kasvaessa kuntien tarjoamien palvelujen rooli korostuu, jotta pystyttäisiin tarjoamaan lapsille, nuorille ja perheille kotoutumisen kannalta välttämättömät palvelut ja tarpeeksi tukea tasapainoiseen kasvuun ja kehitykseen. Palveluiden kysynnän kasvu on nostanut esille tarpeen maahanmuuttajien parissa työskentelevien ammattilaisten riittävästä koulutuksesta ja osaamisesta. Tällä hetkellä maahanmuuttajien palvelutarpeista ei ole tarpeeksi systemaattista tietoa ohjaamaan palveluiden kehittämistä. Hallituksen Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelmassa eli LAPE:ssa periaatteina on huomioida perheiden monimuotoisuus, lapsen etu, voimavarojen vahvistus ja lapsi- ja perhelähtöisyys. Näihin neljään periaatteeseen sisältyy näkökulma maahanmuuttajataustaisten lasten, nuorten ja perheiden palvelujen kehittämisestä. Painopiste hankkeessa on maahanmuuttajien osalta sekä kotoutumisen että peruspalveluiden kehittämisessä, erityisesti ennaltaehkäisevässä toiminnassa ja matalan kynnyksen palveluissa. Tavoitteena hankkeessa on vahvistaa ammattilaisten työskentelyä sosiaali- ja terveyshuollossa, koulujärjestelmässä, varhaiskasvatuksessa ja järjestötoiminnassa niin, että maahanmuuttaja-asiat olisivat koko organisaation vastuulla. (Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma.)

Lisäksi LAPE:ssa on tavoitteena se, että verkossa olisi nykyistä enemmän palveluita tarjolla. Tarkoituksena olisi kehittää erityisesti matalan kynnyksen palveluita digitaalisempaan suuntaan. (Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma.) Myös tämä tutkimus liittyy osaltaan digitaalisuuteen siten, että osana opinnäytetyötä keräämme maahanmuuttajavanhempien ja ammattilaisten näkemyksiä digitaalisen oppimispelin soveltuvuudesta vanhemmuuden tukemiseen.

Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää maahanmuuttajavanhempien ja maahanmuuttajien kanssa työtä tekevien ammattilaisten kokemuksia vanhemmuuden haasteista ja vanhemmuuden tukemisesta. Tutkimuksemme on laadullinen ja sovelsimme siinä fenomenologista lähestymistapaa, koska olemme kiinnostuneita maahanmuuttajavanhempien ja heidän parissa työskentelevien ammattilaisten kokemuksista, jotka rakentuvat suhteessa ympäröivään kulttuuriin. Tutkimuksemme tavoitteena oli kartoittaa maahanmuuttajavanhempien kohtamia haasteita vanhemmuuteen liittyen, sekä heidän tuen tarpeitaan ja kokemuksiaan neuvolasta Suomessa. Haastattelimme tutkimukseemme kahdeksaa maahanmuuttajavanhempaa ja kolmea maahanmuuttajien kanssa työskentelevää ammattilaista.

Martikaisen (2009,1) mukaan Suomalaista maahanmuuttotutkimusta voidaan pitää tuoreena tieteenalana. Olemme tutkimuksen tekemisen yhteydessä huomanneet, että tutkimuksia Suomeen kohdistuvaan maahanmuuttoon liittyen ei ole tehty paljon, ja näin ollen tutkimuksemme voidaan nähdä rikastavan suomalaisten maahanmuuttotutkimusten kirjoa. Lisäksi tutkimuksemme tulokset antavat viitteitä siitä, millaisia asioita maahanmuuttajien vanhemmuuden tukemisessa on tärkeä kehittää.

2 MONIKULTTUURISTUVA VÄESTÖ SUOMESSA

Kun lähdetään tarkastelemaan maahanmuuttajien vanhemmuuden haasteita ja tuen tarpeita, on tärkeää ensin määritellä ja esitellä keskeiset käsitteet, joita tässä tutkimuksessa ovat kulttuuri, monikulttuurisuus ja maahanmuuttaja. Lisäksi tässä luvussa tutustutaan Suomen maahanmuuttoon liittyviin tilastotietoihin.

2.1 Kulttuuri ja monikulttuurisuus käsitteinä

Kulttuuri voidaan määritellä eri tavoin riippuen näkökulmasta. Yhdistyneiden kansakuntien kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestö eli Unesco (2017) määrittelee kulttuurin niin, että se on yhteiskunnalle ominaisten henkisten, aineellisten, älyllisten ja tunne-elämän piirteiden kokonaisuus. Siihen kuuluvat taiteen lisäksi elämäntavat, yhteiselon muodot, arvojärjestelmä ja perinteet. Lisäksi kulttuuri on keskeinen tekijä identiteetin ja sosiaalisen yhteenkuuluvuuden tunteen muodostamisessa. (Unesco 2017.) Wikberg ja Eriksson (2008,485) puolestaan määrittelevät kulttuurin opittujen, mutta dynaamisten arvojen ja uskomusten kaavaksi, joka antaa tarkoituksen kokemuksille, ja vaikuttaa yksilöiden ajatuksiin ja toimintoihin etnisessä ryhmässä.

Kulttuurin moninaisuuden kunnioittaminen, suvaitsevaisuus ja yhteistyö ovat etusijalla kansainvälisen rauhan ja turvallisuuden luomisessa. Oleellista on yhä monimuotoisemmassa yhteiskunnassa varmistaa erilaisten kulttuuri-identiteettien sopuisa vuorovaikutus ja halukkuus elää yhdessä (Unesco, 2017.) Oksi-Walterin (2009, 78) mukaan kulttuuri voi olla kansallista, etnistä tai paikallista. Jo yhden kansallisen kulttuurin sisällä on erilaisia ryhmiä, kuten esimerkiksi eri ammattiryhmiä. Jokainen ihminen siis kuuluu useampaan erilaiseen ryhmään, ja näin hänellä on tietynlainen monikulttuurinen identiteetti. (Oksi-Walter 2009,

78.) Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen eli THL:n (2017) määritelmän mukaan monikulttuurinen väestö voidaan nähdä kattokäsitteenä etnisille henkilöille, joilla on jokin muu kuin suomalainen syntyperä. Saukkosen (2007, 8) mukaan taas monikulttuurisuudella yleensä tarkoitetaan demografista tilaa, jossa yhteiskuntaan sisältyy etnisyyttä sekä kulttuurista erilaisuutta, esimerkiksi eri kieliä, eri uskontoja, eri kansallisuuksia ja erilaisia elämäntapoja.

Monikulttuurisuus voidaan määritellä myös kulttuuripiirteiltään eroavien ryhmien yhdessäoloksi, etnisten yhteisöjen rinnakkaiseloksi ja valtion harjoittamaksi politiikaksi omalla alueellaan, minkä tavoitteena on kulttuurisen erilaisuuden ylläpito. Huttunen, Löytty ja Rastas (2014, 23) korostavat, että monikulttuurisuuteen kuuluu myös konkreettiset, arkipäiväiset haasteet, jotka kohdistuvat kokonaisesti instituutioihin, kuten kouluun tai terveydenhuollon palveluihin ja näissä toimiviin ammattilaisiin. Monikulttuurisuuden voidaan nähdä viittaavan myös tulevaisuuteen, tavoitteisiin ja ihanteisiin. (Huttunen, Löytty & Rastas, 2014, 23.) Säävälän (2011, 10) mukaan monikulttuurisuus tarkoittaa yhteiskunnan monimuotoisuutta ja poliittista suuntausta, jossa vähemmistöyhteisön jäsenillä on oikeuksia. Kun eri maista kotoisin olevien ihmisten muodostamia perheitä kutsutaan monikulttuurisiksi, on tällöin kyse ulkopuolisen antamasta määrittelystä. (Säävälä 2011, 10.)

2.2 Maahanmuuttaja käsitteenä

Maahanmuuttaja on yleiskäsite henkilölle, joka on muuttanut maasta toiseen (Maahanmuuttovirasto 2010, THL 2017). Yleensä käsitteellä viitataan ulkomailla syntyneeseen henkilöön. Maahanmuuton perusteina voidaan pitää esimerkiksi perhesyitä, työtä, opiskelua tai lähtömaan tilanteesta johtuvaa pakolaisuutta. (THL, 2017.) Martikainen (2009, 1) määrittelee puolestaan maahanmuuttajan

henkilöksi, joka on ulkomaan kansalainen, ja jolla on aikomus olla uudessa asuinmaassaan pitkään. Tämä tarkoittaa, että maahanmuuttaja saa Suomesta kotikunnan ja samat sosiaaliset oikeudet kuin kantaväestöllä on (Ulkomaalaislaki 30.4.2004/301).

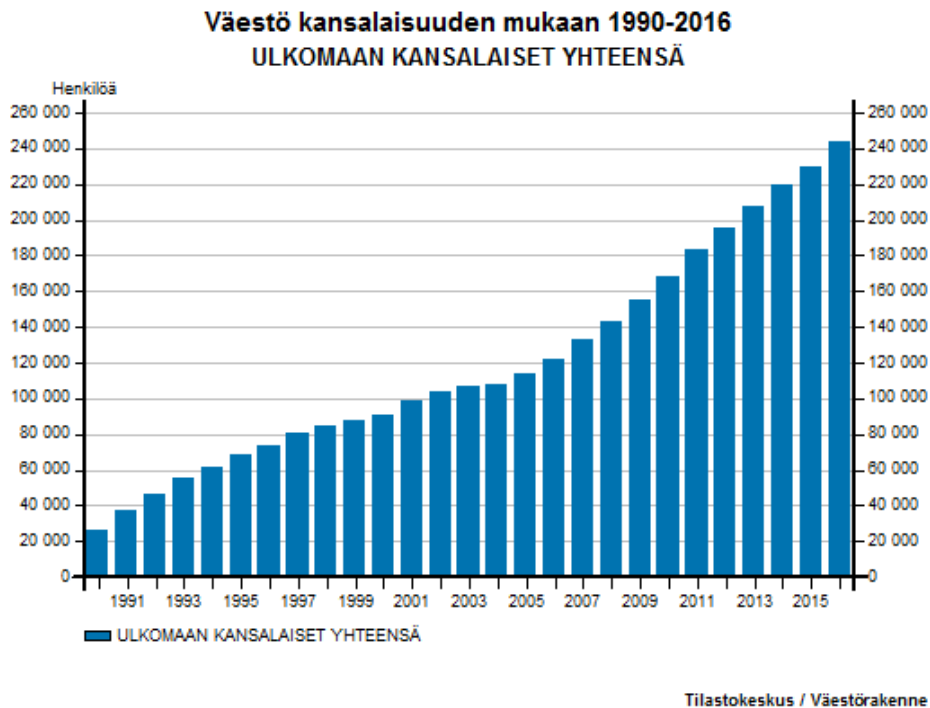
Jos toiseen maahan muuttavalla henkilöllä on kotimaassaan syytä pelätä joutuvansa vainotuksi uskonnon, alkuperän, kansalaisuuden, tiettyyn yhteiskunnalliseen ryhmään kuulumisen tai poliittisen mielipiteen vuoksi, määritellään hänet THL:n (2017) mukaan pakolaiseksi. Pakolaisstatuksen saa henkilö, jolle jonkin valtion toimesta on myönnetty turvapaikka tai jonka Yhdistyneiden kansakuntien pakolaisjärjestö (UNHCR) katsoo olevan pakolainen (THL, 2017.)

Turvapaikanhakija voidaan puolestaan määritellä henkilöksi, joka hakee suojelua vieraasta maasta. Suomessa turvapaikkaa voi hakea heti rajan ylityksen jälkeen tai myöhemmin poliisilta. Turvapaikanhakija voi saada pakolaisstatuksen, joka perustuu henkilökohtaiseen vainoon. Myös oleskeluluvan saanti on mahdollinen turvapaikanhakijalle silloin, kun häntä uhkaa epäinhimillinen kohtelu omassa kotimaassaan (Pakolaisneuvonta RY 2009.)

Suomeen hakeutuu paljon myös työperäisiä maahanmuuttajia. Halosen ja Terwon (2012, 17) mukaan työperäisellä maahanmuutolla tarkoitetaan ensisijaisesti pysyväluonteista muuttoa toiseen maahan työn perässä. Tilastokeskuksen (2014) mukaan työperäinen maahanmuutto on ollut toiseksi yleisin syy Suomeen muuttoon vuonna 2014, mikä oli määrältään noin 18% kaikista Suomessa asuvista ulkomaalaistaustaisista.

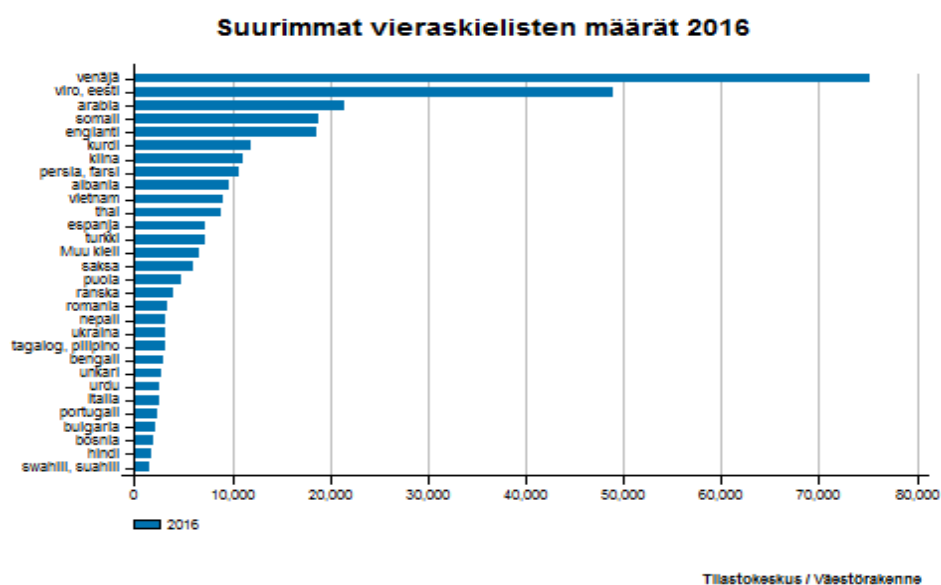
2.3 Maahanmuuton tilastotietoa

Ulkomaan kansalaisten määrä Suomessa on lisääntynyt 1990 -luvulta lähtien kuvion 1 mukaan. Vuonna 1990 ulkomaan kansalaisia on ollut Suomessa yli 20 000, kun vuonna 2016 niitä oli jo reilu 240 000. Kuviosta voidaan havaita, kuinka ulkomaan kansalaisten määrä on yleistynyt joka vuosi, ja kasvun voidaan nähdä olleen melko tasaista, lukuun ottamatta vuosien 2002 ja 2004 välistä aikaa, jolloin ulkomaan kansalaisten määrä ei ole kasvanut yhtä paljon kuin muina vuosina. Ulkomaan kansalaisten määrä ei kuitenkaan kerro kokonaisuudessaan kaikkien ulkomaan taustaisten määrää Suomessa, sillä osa on voinut näiden vuosien aikana saada suomen kansalaisuuden.

KUVIO 1 Väestö kansalaisuuden mukaan 1990-2016

Kuvion 2 perusteella voidaan todeta, että vuonna 2016 Suomessa venäjä oli selvästi yleisin vieras kieli. Venäjän kielen jälkeen yleisimmät kielet olivat viron, arabian ja somalin kielet. Vähiten suomessa puhuttiin vuonna 2016 swahilia. Huomattavaa on, että englannin kieli oli vasta viidenneksi yleisin kieli Suomessa, joten näin ollen mm. arabian ja somalin kielet olivat yleisempiä kuin englanti.

KUVIO 2: Suurimmat vieraskielisten määrät 2016

3 MAAHANMUUTTAJAPERHEEN KOTOUTUMINEN SUOMEEN

3.1. Kotoutumisen toteutus

Kotoutumisella on suuri rooli maahanmuuttajien vanhemmuuden tukemisessa, sillä ilman kotoutumisprosessia on erittäin vaikeaa lähteä tukemaan vanhemmuutta. Kotoutumisella on suuri merkitys maahanmuuttajaperheen uuteen kotimaahan ja kulttuuriin integroimisessa ja sen myötä kotoutuminen antaa myös juuret vanhemmuudelle Suomessa. Kotoutumista edistävän lain (1386/2010) mukaan kotoutumisen voidaan määritellä koostuvan viranomaistoimenpiteistä, jotka edistävät maahanmuuttajan hyvinvointia, terveyttä, koulutusta ja työllistymistä. Lain mukaan maahanmuuttajille on tarjottava kotoutumista edistäviä ja tukevia toimenpiteitä ja palveluita, joita ovat esimerkiksi suomen kielen opetus sekä uuden kotimaan yhteiskunnasta ja työllistymisestä kertominen. Kotoutumislain (1386/2010) tavoitteena on tukea ja edistää maahanmuuttajien kotoutumista ja sen lisäksi aktiivista osallistumista suomalaiseen yhteiskuntaan. Tavoitteena on lisäksi se, että laissa säädettyjen toimenpiteiden avulla edistetään maahanmuuttajien mahdollisuutta saavuttaa kantaväestön kanssa tasavertaisuus erityisesti yhteiskunnallisen aseman, oikeuksien ja velvollisuuksien osalta. Lisäksi kotoutumislain (1386/2010) tulisi edistää yhdenvertaisuutta ja myönteistä vuorovaikutusta eri kansallisuuksien kesken. Lakia sovelletaan niihin henkilöihin, joilla on oleskelulupa Suomessa, mutta ei henkilöihin, joilla jo on Suomen kansalaisuus. (Laki kotoutumisen edistämisestä, 2017.)

Jokaiselle maahanmuuttajalle laaditaan kotoutumissuunnitelma, joka tukee henkilön pääsyä yhteiskunnan jäseneksi. Suunnitelma laaditaan yhteistyössä paikall-

lisviranomaisen eli kunnan ja/tai työvoimatoimiston kanssa. Siihen kirjataan erilaiset palvelut ja toimenpiteet, jotka edistävät kielen oppimista ja tarjoavat muita yhteiskunnassa ja elämässä tarvittavia tietoja. Suunnitelmaa tehdessä otetaan aina huomioon henkilön omat tarpeet. (Kotoutumissuunnitelma, 2017.)

Kotoutumislain (1386/2010) mukaan suunnitelma voidaan laatia myös koko perheelle, jolloin sen laatimisesta vastaa kunta. Siinä keskiössä on erityisesti lapsen tai nuoren kehitystä tukeva vanhemmuus sekä vanhempien tuen ja koulutuksen tarpeet. (Perheen kotoutumissuunnitelma.) Kuitenkin kotouttamistoiminta kohdistuu hyvin paljon yksilöihin eikä näin ollen juurikaan huomioi perheiden tarpeita, sillä esimerkiksi maahanmuuton seuraukset perheelle jäävät usein huomioidatta. Alitolppa-Niitamon (2005, 49) mukaan perheiden tuki ei saa rajoittua pelkästään kolmeen ensimmäiseen kotoutumisvuoteen, vaan tarvittaessa sitä tulisi jatkaa pidempääkin. Sosiaalitoimi onkin oleellinen taho perheiden tukemisessa, joten sosiaalihuollon tulisi sitoutua monikulttuuristen palvelujen tuottamiseen. Tasa-arvoisten monikulttuuristen palveluiden luominen on ensiarvoisen tärkeää. Kokonaisuudessaan kotoutumiseen vaikuttaa se, miten uusi kotimaa ottaa maahanmuuttajat vastaan ja tarjoaa heille hyvinvoinnin edellytyksiä. (Alitolppa-Niitamo 2005, 49.) Yleisen kotouttamisen lisäksi maahanmuuttajaperheille voidaan myös tarjota erilaisia yhteiskuntaan kiinnittymiseen liittyviä palveluita. Erilaiset perhekahvilat, avoimet päiväkodit, etniset yhteisöt ja vertaisryhmätoiminta ovat hyviä tahoja jakaa vanhemmuuden kokemuksia. (Zandkari 2014, 8.)

3.2 Maahanmuuton ja kotoutumisen haasteet

Kotoutumiseen ja maahanmuuttoon liittyy useita haasteita. Alitolppa-Niitamon (2005, 39) mukaan maahanmuuton haasteisiin liittyvät mm. kielitaidottomuus, ja uuden yhteiskunnan tuntemuksen sekä kontaktien puute. Jos uudessa kotimaassa ei ole tarpeeksi ohjausta, eikä tarvittavaa tietoa ole tarjolla riittävästi, voivat uuden tulijan haasteet johtaa ei-toivottuihin elinolosuhteisiin ja tätä kautta jopa sosioekonomiseen syrjäytymiseen. Maahanmuuton seurauksena tulevat elämänhallinnan ongelmat aiheuttavat usein avuttomuutta, toivottomuutta, stressiä ja mahdollisesti myös aggressiota ympäristöä kohtaan. (Alitolppa-Niitamo 2005, 39.)

Kotoutumisen vaikeutta ja vanhemmuuden haasteita saattaa lisätä myös työttömyys, sillä työttömän aikuisen syrjäytyminen ja arjessa jaksaminen asettaa haasteita myös vanhemmuudelle (Roos 2009, 132). Lisäksi yleinen kotoutumisen haaste Suomessa on esimerkiksi se, että kotoutumisen hyödyt syntyvät vain silloin, kun kotoutumiskurssit ovat laadukkaita, sillä suppeat kurssit eivät riitä edes alkeistason kielitaitoon. Usein onkin niin, että maahanmuuttajat tarvitsevat tehostettua tukea vielä kotoutumisvaiheen jälkeenkin (Maahanmuuttajien osallisuus ja kotoutuminen, 2017). Kehitettävää on myös siinä, että saataisiin tarjottua kaikille tasapuoliset mahdollisuudet kotoutumiseen maantieteellisestä sijainnista riippumatta (Rotkirch & Miettinen 2017, 11). Lisäksi ongelmana on, että kotoutumisen ulkopuolelle jäävät helposti sellaiset maahanmuuttajat, jotka muuttavat Suomeen työn tai avioliiton perässä. Esimerkiksi vuonna 2014 vain puolet työperäisistä maahanmuuttajista osallistui kielikurssille. (Maahanmuuttajien osallisuus ja kotoutuminen 2017.)

Maahanmuuttajaperheet ovat taustoiltaan ja resursseiltaan hyvin erilaisia. Tästä syystä kaikkien tarpeisiin vastaaminen erillispalveluiden avulla on hyvin haastavaa. Alitolppa-Niitamo (2005, 49) painottaakin, että olisi tärkeää kehittää julkisten palveluiden joustavuutta ja vastaanottokykyä erilaisten tarpeiden mukaan. Tällöin eri tahojen tietämys perustuisi ajankohtaiselle tiedolle monikulttuurisesta väestöstä ja sen olosuhteista. Suomessa tulisi erityisesti panostaa maahanmuuttajien vastaanottoon, alkuvaiheen tukeen sekä asennekysymyksiin. Monikulttuurisuutta ei tule nähdä pelkkänä projektina, vaan suomalaisen yhteiskunnan pysyvänä ominaisuutena, joka tulee kasvamaan entisestään (Alitolppa-Niitamo 2005, 49,50.) Myös Mikkosen (2005, 66) mukaan maahanmuuttajien erityistarpeita tulisi huomioida enemmän tehostamalla tiedottamista, ohjaamista ja neuvontaa sekä tuottamalla oman kielistä tiedotusmateriaalia ja toimintaa. Lisäksi keskitetyn tiedon puute nähdään myös yleisenä ongelmana maahanmuuttajapalveluiden järjestämisessä ja niistä tiedottamisessa. Ne toimintakeskukset ja tilat, jotka ovat tarkoitettu maahanmuuttajille, tulisi olla ns. matalan kynnyksen paikkoja eli sellaisia, joihin olisi mukava tulla niin fyysisesti kuin henkisesti. Erityisesti pienten lasten äideille fyysisesti helppo sijainti on tärkeää. Maahanmuuttajat itse ovat hyvin keskeisessä roolissa erityistarpeiden huomioimisen suunnittelussa ja toteutuksessa. (Mikkonen 2005, 66, 67.)

3.3 Uuteen maahan sopeutuminen

Suomeen tullessaan maahanmuuttajat joutuvat usein kauas omasta suvustaan ja ystävistään, eikä heillä näin ollen ole samanlaista tukiverkostoa Suomessa kuin lähtömaassaan. Maahanmuuton myötä omat arvot ja asenteet saattavat helposti ajautua ristiriitoihin suomalaisten periaatteiden kanssa. Jokaisessa kulttuurissa on kuitenkin sekä positiivisia että negatiivisia asioita ja maahanmuuttaja voikin valita itselleen molemmista kulttuureista parhaat puolet. Uuteen maahan sopeu-

tuminen vaatii perheeltä paljon voimavaroja, sillä he kohtaavat uuden kielen, erilaiset sääolosuhteet, erilaiset ruokailutottumukset ja erilaiset roolit naisen ja miehen välillä. (Miten kasvatan lapseni Suomessa 11.)

Portes ja Rumbaut (2001) erottavat kolme tapaa, jolla kulttuurinen sopeutuminen voi ilmetä lapsen ja vanhemman välillä. *Eritahdisessa sopeutumisessa* lapset omaksuvat yhteiskunnan tavat nopeasti, mutta vanhemmat jäävät kielellisesti, kulttuurisesti ja sosiaalisesti sidoksiin lähtömaahansa. Miten kasvatan lapseni Suomessa (12) -oppaan mukaan lapset yleensä sopeutuvat usein nopeammin uuteen kulttuuriin kuin aikuiset, ja löytävät itselleen uusia kavereita sekä oppivat uuden kielen. Tällöin vaarana on se, että lapsesta tulee perheen tulkki, joka voi kuormittaa lasta liikaa. (Miten kasvatan lapseni Suomessa 12.) Kosonen (2001, 154) muistuttaa, että perheen kulttuuritasapaino voi järkkäytyä, kun lapset oppivat suomen kielen ja suomalaiset käytännöt vanhempiaan nopeammin. Lisäksi suomalainen koulujärjestelmä on usein vanhemmille vieras, mikä saattaa aiheuttaa vanhemmille avuttomuuden tunteen. (Kosonen 2001, 154.)

Myös Heikkilä-Daskalopolosin (2008) tutkimuksesta käy ilmi, että on tilanteita, joissa lapset ja nuoret puhuvat hyvin suomea, mutta vanhemmat eivät. Haastavia tilanteita syntyy silloin, kun lapset joutuvat tulkkamaan vanhemmille ja viranomaisille hankalia ja traumaattisia tilanteita, jotka liittyvät esimerkiksi väkivaltaan. (Heikkilä-Daskalopolos 2008, 18.) Myös Peltola (2014) on saanut samanlaisia tuloksia tutkimuksessaan. Vanhempien kielen oppimisen vaikeuksien ja vähäisen yhteiskunnan toimintaperiaatteiden tuntemisen puute aiheutti sen, että nuorten kantama vastuu perheestään oli suuri, mikä puolestaan johti erilaisten haasteiden syntymiseen. (Peltola 2014, 161.)

Kaksi muuta tapaa sopeutua uuteen kulttuuriin ovat Portesin ja Rumbautin (2001, 53, 54) mukaan *samantahtinen sopeutuminen* ja *selektiivinen sopeutuminen*. Samantahtisessa sopeutumisessa sekä lapset että vanhemmat omaksuvat uuden kielen ja yhteiskunnan toimintatavat nopeasti, eivätkä juuri pidä sidoksia yllä entiseen kulttuurinsa. Selektiivisessä sopeutumisessa puolestaan sekä vanhemmat että lapset oppivat hiljalleen uuden kulttuurinsa kielen ja toimintaperiaatteet, mutta säilyttävät kuitenkin siteet vanhaan kulttuuriin. (Portes & Rumbaut 2001, 53,54.)

Miten kasvatan lapseni Suomessa -oppaan mukaan vanhempien tulisi Suomeen tullessaan opiskella uusi kieli ja yrittää integroitua yhteiskuntaan työnteon, harrastusten tai muun yhteiskuntaan kiinnittymistä tukevan toiminnan avulla, jotta lapsesta ei tulisi välikättä perheen asioiden hoitamisessa. Lapselle ei saa antaa sellaisia asioita hoidettavakseen, joihin hän ei ole vielä valmis. Vanhempien tulisi kyetä nopeasti ymmärtämään se, mitä ympärillä tapahtuu, sillä näin he pystyvät muodostamaan realistisen kuvan siitä, millaisessa yhteiskunnassa lapsi kasvaa. Tämän vuoksi on vältettävä yhteiskunnan ulkopuolelle jättäytymistä ja pyrittävä mahdollisimman aktiiviseen vuorovaikutukseen niin aikuisten, lasten kuin viranomaisten kanssa. (Miten kasvatan lapseni Suomessa,12,13.)

4 VANHEMMUUS UUDESSA KOTIMAASSA

4.1 Vanhemmuus käsitteenä

Monella maahanmuuttajalla on lapsia ja osa tulee vanhemmaksi uudessa maassa. Vanhemmuuteen liittyy tuolloin useita erityiskysymyksiä. Tässä tutkimuksessa vanhemmuuden käsite kattaa sekä *vanhempana olemisen* että *vanhempana toimimisen*. Schmitt ja Piha (2008, 6) ovat tehneet kirjallisuuskatsauksen vanhemmuutta koskevista käsitteistä ja lähestymistavoista. Heidän katsauksensa mukaan vanhemmuuden käsite pitää sisällään sekä vanhempana toimimisen että vanhempana olemisen. Vanhempana olemisella voidaan viitata mielentilaan, joka muodostuu usein lapsen odotusajasta lapsen ensimmäisiin elinkuukausiin välisenä aikana (Schmitt ja Piha 2008, 7). Vanhempana toimiminen voidaan puolestaan nähdä asiana, jossa vanhempien toiminta vaikuttaa lasten kehitykseen ja käyttäytymiseen, sekä selittää kasvatuksen lopputulosta. Vanhempana toimimista voidaan kuvata myös käyttäytymisinä, jotka saavat alkunsa vanhemman ja lapsen vuorovaikutuksessa tietyn perheen sisällä. (Schmitt ja Piha 2008, 9.)

Miten nämä kaksi vanhemmuuden käsitettä sitten linkittyvät toisiinsa? Schmitt ja Piha (2008, 11-12) kuvaavat, että herkkyys ja vastavuoroisuus tarkoittavat käyttäytymisenä eri asioita suhteessa eri-ikäisiin lapsiin. Kun ajatellaan kuukauden ikäistä vauvaa, kuuluu vanhemman ennakoida vauvan ruokahalua ja säädellä vauvan olotiloja. Vanhemman herkkyydellä puolentoista vuoden ikäistä lasta kohtaan puolestaan tarkoitetaan lapsen toiminnan valvontaa, kun tämä tutkii ympäristöä sekä sisällä että ulkona. Kun lapsi on kuuden vuoden ikäinen, tulee vanhemman kyetä lohduttamaan lastaan erilaisissa tilanteissa, jotka ovat aiheuttaneet lapselle mielipahaa. Vanhemman herkkyys ja vastavuoroisuus taas voivat tarkoittaa esimerkiksi keskustelua siitä, miksi kotiintuloaikoja tulee noudattaa. Vaikka lapset ovat eri-ikäisiä ja tilanteet erilaisia, kaikissa näissä tilanteissa on

pohjimmiltaan kyse samasta herkkyydestä ja vastavuoroisuudesta, jotka kumpuavat vanhemman mielestä (vanhempana oleminen), mutta jotka ilmenevät erilaisissa käyttäytymisen muodoissa ikäspesifisti ja tarpeenmukaisesti (vanhempana toimiminen). (Schmitt & Piha, 2008, 11-12.)

4.2 Maahanmuuttajien vanhemmuuden haasteet uudessa kulttuurissa

Uuteen maahan muuttaessaan maahanmuuttajia kohtaa täysin uusi kulttuuri, joka voi aiheuttaa erilaisia haasteita vanhemmuuteen liittyen. Näihin haasteisiin voi lukeutua mm. uuden kulttuurin tuomat muutokset lasten rooleissa ja vastuussa, uuden maan lakien ja normien sisäistäminen vanhemmuuteen liittyen, sekä koulun ja poliisin vaikutusvalta lasten käyttäytymiseen ja asenteeseen. (Lewig, Arney, Salveron & Barredo 2010, 167.) On selvää, että Suomen ja maahanmuuttajien lähtömaan välillä voi olla monia eroavaisuuksia kasvatuskulttuurien välillä. Maahanmuuttajilla voi olla esimerkiksi erilainen näkemys vanhempien välisestä vastuun- tai työnjaosta perheessä, vanhempi-lapsi -suhteista, ongelmienratkaisumalleista ja -tavoista, sekä ammattikasvattajien ja vanhempien välisistä rooleista kantaväestöön verrattuna. Tavallista myös on, että erilaisille asioille annetaan eri painoarvo kuin mitä kantaväestö antaa. Voi myös olla, että maahanmuuttajavanhempi ei kohtaa vastaanottavan yhteiskunnan odotuksia vanhemmuudesta ennen kuin vasta suomalaisessa päiväkodissa tai koulussa, sillä kotihoidossa olleiden lasten vanhempien roolit eivät välttämättä ole muuttuneet ollenkaan. (Novitsky 2005, 72, 81.)

Lapsen kasvattaminen tietyssä kulttuurissa merkitsee Alitolppa-Niitamon (2005, 45) mukaan kyseisen kulttuurin kielen, arvomaailman, normien ja roolien sisäis-

tämistä sekä yhteiskunnan rakenteen ja toiminnan hahmottamista. Toiseen maahan muuttaessa aiemmin itsestään selvänä ja tuttuna pidetty käyttäytymistapa tai rooli ei enää toimikaan välttämättä samoin uuden asuinmaan kulttuurissa. Tällöin aikuinen maahanmuuttaja joutuu kyseenalaistamaan radikaalisti aiemmin oppimaansa. Tämän seurauksena myös kasvatusperiaatteet ja oma vanhemmuus joutuvat muutokseen. Maahanmuuttajavanhemmat kasvattavatkin lapsiaan tilanteessa, jossa heillä ei ole aikaisemmin opittua kaavaa turvanaan. (Alitolppa-Niitamo 2005, 45.) Myös Novitskyn (2005, 72) mukaan uusi sosiaalinen ympäristö asettaa vanhat roolit ja käytösmallit uudistuspaineeseen ja voi aktiivoida uusien roolien muodostumisen.

Maahanmuuttoon liittyvää psykososiaalista muutosta voidaan Alitolppa-Niitamon ja Söderlingin (2005, 10) mukaan ymmärtää siirtymä-käsitteen avulla. Siirtymällä tarkoitetaan vaihetta, jossa yksilö on siirtymässä jostain hallitusta ja tutusta tuntemattomaan. Siirtymään liittyy yhteisön puolelta odotus siitä, että uudessa statuksessaan tai asemassaan yksilö omaksuu uusia rooleja, tehtäviä ja normeja, jotka ovat kulttuurillisesti ja sosiaalisesti määrittäneitä. Esimerkkejä siirtymistä ovat esimerkiksi parisuhteen solmiminen, työpaikan vaihtaminen tai ensimmäisen lapsen syntymä. Vaikka siirtymät voivat olla haasteellisia ja hämmäntäviä, voivat ne kuitenkin sisältää myös uusia mahdollisuuksia. (Alitolppa-Niitamo & Söderling 2005, 10.)

Alitolppa-Niitamon (2005, 45) mukaan nopea sosiokulttuurinen muutos ja sopeutumisen haasteet saattavat tulla perheille yllätyksenä. Perhe voi olla maahanmuuttajan tärkein kotoutumisen resurssi, puskuri ja emotionaalinen tuki, silloin kun se pysyy muutosta huolimatta riittävän eheänä. Perhe on myös maahanmuuttajalapsille tärkein kehitysympäristö, sillä sen kautta opitaan tärkeitä arvoja ja normeja, joita sovelletaan elämässä. Maahanmuuton myötä nämä aiemmin opitut arvot ja normit eivät enää sovi uuden yhteiskunnan toimintatapoihin ja esimerkiksi vanhemman kasvatusperiaatteet muuttuvat. Maahanmuutto saattaa

muuttaa myös perheiden rakennetta, rooleja ja sosiaalista verkostoa. Nämä muutokset voivat ilmetä sekä sukupolvien että sukupuolten välillä ja voivat olla suuri haaste perheen sisäiselle yhtenäisyydelle kotoutumisen alkuvaiheessa. Ongelmia lisää heikko kielitaito ja yhteiskuntarakenteiden tuntemuksen puute. (Alitolppa-Niitamo 2005, 45, 46.) Myös Zandkarimin (2014, 6) mukaan maahanmuuttajavanhempia huolettaa oma avuttomuus uudessa yhteiskunnassa. Lisäksi hän tuo esille, että yhtenä huolenaiheena on vanhempien tukiverkoston puute. Wikberg, Eriksson ja Bondas (2014, 93) lisäävät, että maahanmuuttajaäidit kokevat olevansa lastenhoidossa ilman ulkopuolista apua, sillä lapsen isovanhemmat ovat usein jääneet toiseen maahan.

On myös tärkeää muistaa, että maahanmuuttajaperheiden ongelmat eivät aina liity kulttuurien välisiin eroihin, vaan voivat juontaa juurensa esimerkiksi sosiaalisista vaikeuksista (Alitolppa-Niitamo 2005, 37.) Säävälä (2011, 73) lisäksi korostaa, että maahanmuuttajaperheet voivat kohdata täysin samanlaisia ongelmia kuin suomalaisetkin perheet, ja nämä ongelmat eivät ole sidoksissa uuteen kulttuuriin.

4.3 Maahanmuuttajien vanhemmuuden tukeminen ja maahanmuuttajataustaisen perheen kohtaaminen

Vanhemmuuden tukemisen tavoitteena on turvata lapsen terve kasvu ja kehitys ja se toteutuu suomalaisessa palvelujärjestelmässä laajasti sekä varhaisen tuen palveluissa, että erityisen tuen palveluissa. Tukeminen voi toteutua yhteisöllisenä vaikuttamisena, ryhmämuotoisesti tai perhekohtaisesti. (Korhonen 2017, 32.) Säävälän (2011, 73) mukaan maahanmuuttajien kanssa työskennellessä olisi

erityisen tärkeää huomioida koko perhe. Korhonen (2017, 32) ajattelee vanhemmuuden tukemisen ulottuvuutena, jossa toisessa ääripäässä on tiedon jakaminen esitteitä antamalla ja ohjeita kertomalla. Välimaastoon kuuluu työskentely perheen kanssa, mikä on lyhytkestoista sekä ratkaisu- että voimavarakeskeistä. Toinen ääripää sisältää pitkäkestoisemman ja yksilöllisesti räätälöidyn terapeutin työskentelyn, jossa pysähdytään tarkastelemaan syvällisesti kunkin vanhemman tilannetta. Tärkeänä nähdään se, että jokainen perhe saa apua oman tarpeensa mukaisesti, jolloin on mahdollista muuttaa joustavasti työskentelyn painopistettä. (Korhonen 2017, 34-35.)

Yksi konkreettinen keino maahanmuuttajien vanhemmuuden tukemiseen on vanhemmuuden roolikartta (LIITE 1). Se on helppolukuinen ja siinä on paljon kuvia, joten sitä voidaan käyttää myös luku- ja kirjoitustaidottomilla maahanmuuttajilla. Vaikka roolikartan käsitteet ovat yleisesti tunnettuja, ne on käytävä läpi yhdessä maahanmuuttajan kanssa, koska näin varmistetaan käsitteistön yhdenmukaisuus. Maahanmuuttajaperheen huolellinen taustan selvittäminen vanhempia haastatteleamalla sekä yleinen perehtyminen maahanmuuttoon ilmiönä edistää tapaamisia ja roolikartan täyttämistä huomattavasti. (Vanhemmuuden roolikartta.) Yhteisen kielen puuttuessa on tärkeää, että maahanmuuttajataustaisen perheen kanssa käytetään aina tulkkia, koska sen käyttö on sekä perheen että viranomaisten oikeus ja myös viranomaisten velvollisuus. Virallinen tulkki on aina vastuussa tulkkauksestaan ja on näin sekä perheiden että viranomaisten oikeusturvan kannalta tärkeä. Tulkin tilaaminen on aina viranomaisen tehtävä. (Kivijärvi 2012, 249.)

Alitolppa-Niitamo ja Söderling (2005, 10) korostavat, että kun kohtaa maahanmuuttajataustaisen perheen, tulisi pohtia maahanmuuton kokemuksen ja seuraavien vaikutusten vaikutusta perhe-elämään. Esimerkiksi seuraavia kysymyksiä on hyvä pohtia: mitä vaikutuksia kielen ja kulttuurin muuttumisella ja vähemmistösta-

tuksella on yksilön ja perheen sen hetkiseen kokemusmaailmaan ja elämänhallintaan? Miten perheen rakenne ja sen sisäinen dynamiikka ovat muuttuneet maahanmuuton yhteydessä ja sen jälkeen? Mitä vaikutusta perheen ihmissuhteille ja lasten kasvatukselle on siitä, että kumpikin vanhemmista on syntynyt, kasvanut ja tullut kasvatetuksi muualla? (Alitolppa-Niitamo & Söderling 2005, 10.)

Maahanmuuttajataustaisen perheen kohtaamisessa ihmisten välisten kulttuurierojen ylikorostaminen ei ole hyväksi, sillä se voi johtaa erilaisuuden ja rajojen luomiseen. On oleellista huomioida, että ihmisten tarpeet ovat useassa suhteessa samankaltaisia huolimatta siitä, millaisessa sosiokulttuurisessa ympäristössä he ovat kasvaneet. Vaikka emme itse olisikaan kokeneet maahanmuuttoa, voimme samaistua maahanmuuttajien asemaan empatian kautta asettamalla itsemme sellaisen ihmisen asemaan, joka on kohdannut nopean ja suuren elämänmuutoksen. (Alitolppa-Niitamo 2005, 38-39.)

4.4 Maahanmuuttajat neuvolan asiakkaina

Terveydenhuollon palveluita käyttää yhä monikulttuurisempi väestö, ja näin ollen kulttuuristaan riippumatta tulisi kaikilla olla oikeus tasavertaiseen kohteluun ja palveluiden saantiin. Kuusion (2017, 2) mukaan kuntapaikan saaneilla maahanmuuttajilla on samanlaiset oikeudet terveydenhuoltoon ja näin ollen myös neuvolaan, kuin kenellä tahansa suomalaisella. Maahanmuuttajien kantaväestön kanssa samankaltaisista oikeuksista huolimatta terveydenhuoltoon pääsy ei kuitenkaan ole täysin ongelmaton. THL:n (2017) selvityksen mukaan esteitä hoidon saamisessa maahanmuuttajataustaisilla henkilöillä voivat olla esimerkiksi kieliongelmat, jonotus hoitoon pääsemisessä, liian korkeat hinnat ja epätietoisuus hoidon järjestämisestä. Kuusion (2017, 6) mukaan etenkin maahanmuutta-

janaiset kokevat jäävänsä terveydenhuollon ulkopuolelle. Maahanmuuttajien koutuminen voi heikentyä merkittävästi, jos ongelmia ehkäiseviä ja kuntouttavia palveluita ei käytetä tarpeeksi. (Kuusio 2017, 6-8.)

Myös maahanmuuttajien lisääntymisterveyteen tulisi kiinnittää enemmän huomiota. Koposen ym. (2012, 134, 139) mukaan Seksuaali- ja lisääntymisterveyden edistämishjelmassa todettiin, että maahanmuuttajien erityistarpeet tulisi huomioida paremmin seksuaalineuvonnassa. Väestöliiton seksuaalipoliittinen ohjelma korostaa tarvetta kulttuurisensitiiviseen ja omankieliseen neuvontaan sekä maahanmuuttajien seksuaaliterveyteen liittyvien erityiskysymysten huomioimiseen julkisissa palveluissa. Koposen ym. (2012, 134) mukaan lisääntymisterveyteen liittyy suuria kulttuurisia eroja, joihin vaikuttavat esimerkiksi erot naisten sosiaalisessa asemassa ja sukupuolten välisissä suhteissa. Erityisesti moraaliset, uskonnolliset ja terveyteen liittyvät seikat eroavat suhtautumisessa mm. lasten hankintaan. (Koponen ym. 2012, 134.)

Maahanmuuttajanaisten hedelmällisyysluvut ovat korkeammat kuin suomalaisten, joten he käyttävät suomalaisia enemmän äitiysneuvolaa. Muissa neuvoloissa, kuten lapsi- tai perhesuunnitteluneuvolassa, maahanmuuttajat käyvät suomalaisia harvemmin (Gissler, Malin, Matveinen, Sarvimäki & Kangasharju 2006, 3,36,37.) Kuusio, Koskimäki, Koponen ja Weiste-Paakkanen (2014, 7) tuovatkin esiin, että valitettavasti perhesuunnitteluneuvola ei tavoita maahanmuuttajanaisia, koska he käyttävät vähemmän ehkäisyä kuin suomalaiset naiset.

Maahanmuuttajaäideille on tarjottava neuvolassa samanlaista hoitoa kuin suomalaisillekin äideille, kuitenkin kulttuuritausta huomioiden. Tämä edellyttää tietoa maahanmuuttajaäidin kulttuurin tavoista ja arvoista. Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus (2004, 249) korostaakin, että neuvolatyöryhmän on perehdyttävä tarpeeksi maahanmuuttajataustaisen perheen kulttuuriin, jotta riittävää tukea olisi

mahdollista tarjota. Mikäli neuvolassa ei ole tietoa asiakkaan kulttuurista, voidaan kysyä, että miten hänen kulttuurissa yleensä toimitaan. Perheet saattavat tulla maista, joissa on hyvin erilaiset ruokailutottumukset, joten on hyvä selvittää perheen ruokavalio, ja kertoa, että esimerkiksi lasten D-vitamiinin ja maidon riittävä saanti on Suomessa hyvin tärkeää. (Sosiaali- ja terveysministeriön opas 2004, 249,250.) Kolanen ja Koskinen (2014, nettilähde) lisäävät, että mikäli äiti ei osaa suomen kieltä, tulee tarjota tulkkia, mieluiten naispuolista, sillä maahanmuuttajana naiselle voi olla hyvin haastavaa puhua gynekologisista asioista miestulkin välityksellä. Koska osa maahanmuuttajajäideistä on lukutaidottomia, voi kuvallisista oppaista olla apua. (Kolanen & Koskinen, 2014.)

Alueellisista tekijöistä riippuen neuvolan terveydenhoitajalla on mahdollisuus varata pidempi vastaanottoaika asiakkaille, jotka tarvitsevat enemmän huomiota ja tukea. Kaiken kaikkiaan neuvoloilla on tärkeä asema maahanmuuttajaperheen kotoutumisprosessissa. (Heikkilä-Daskalopoulos 2008, 24.) Roos (2009) näkeekin, että mm. neuvoloiden perhevalmennuksessa monikulttuurisuus tulisi nähdä voimavarana ja rikkautena. Hänen mukaansa tärkeää olisi huomioida vanhempien kulttuurikäsitteet lasten kasvatuksessa jo ennen lapsen syntymää. Kun vanhemmille annetaan lisää tietoa eri kulttuurien tavoista, auttaa tämä heitä keskustelemaan erilaisista kasvatuskäsitteistä. (Roos 2009, 146.)

Small ym. (2014) ovat puolestaan tutkineet maahanmuuttaja- ja ei-maahanmuuttajanaisten kokemuksia äitiysneuvolasta ja vertailleet niitä keskenään. Tutkimukset toteutettiin viidessä maassa: Australiassa, Kanadassa, Ruotsissa, Yhdysvalloissa sekä Iso-Britanniassa. Tutkimuksen tulosten perusteella voidaan todeta, että kielellisen kommunikoinnin vaikeudet nähtiin yhtenä merkittävimmistä ongelmista maahanmuuttajanaisten ja neuvolan välillä. Vaikka neuvolassa olisikin ollut tulkkeja saatavilla, heidät koettiin usein epäpäteviksi. Yleisenä ongelmana nähtiin myös maahanmuuttajien tiedon puute siitä, miten hoito neuvolassa toteutetaan tai millaisia eri vaihtoehtoja hoidon suhteen on. Tutkimus myös osoitti,

että lasta odottavat maahanmuuttajanaiset eivät koe oloaan tervetulleeksi neuvolaan ja synnytykseen tullessaan monet naiset tuntevat olonsa ahdistuneeksi. (Small ym. 2014, 2-3, 9.)

Smallin ym. (2014) tutkimuksen perusteella voidaan osoittaa, että sekä maahanmuuttaja- että ei-maahanmuuttajanaisilla on hyvin samanlaisia toiveita ja odotuksia äitiysneuvolan suhteen. Kuitenkin maahanmuuttajanaiset ovat olleet tyytymättömämpiä saamaansa hoitoon. Tutkimuksen mukaan myös havaittiin, että maahanmuuttajanaiset kokivat eriarvoisuutta ja ennakkoluuloista kohtelua neuvolassa. Erityisen mielenkiintoinen havainto oli, että hoitajien kulttuuritunteuksen puutetta ei nähty merkittävänä ongelmana, mutta kommunikaatio-ongelmat, eriarvoinen kohtelu ja negatiiviset hoitajien asenteet nähtiin. (Small ym. 2014, 9.)

Myös Wikberg, Eriksson ja Bondas (2014) ovat tutkineet ensimmäistä lasta odottavien maahanmuuttajaäitien kokemuksia suomalaisesta neuvolasta. Tutkimuksen tulokset osoittivat, että he ovat olleet tyytyväisiä neuvolasta saamaansa hyvään ja edulliseen hoitoon, jota he ovat saaneet omaan ja lapsen terveyteen ja hyvinvointiin liittyen. Äidit kertoivat, että he ovat olleet tyytyväisiä erityisesti säännölliseen terveysseurantaan, tutkimuksiin ja testeihin, jotka ovat olleet hyväksi heidän lapsensa psyykkiselle kehitykselle. Äidit myös kokivat, että neuvolassa oli ystävällisiä terveydenhoitajia, jotka olivat antaneet äideille ajankohtaista tietoa ja hyödyllisiä neuvoja. He myös kokivat, että neuvolan terveydenhoitajilla oli aikaa auttaa heitä ja että terveydenhoitajat halusivat aidosti olla avuksi. Äidit lisäksi toivat esiin, että terveydenhoitajilla oli tietoa heidän kulttuureistaan. (Wikberg ym. 2014, 90-92.)

Wikbergin ym. (2014, 93) tutkimustuloksista tuli lisäksi ilmi, että osalla maahanmuuttajaaideista ei ollut kunnollista tietopohjaa siitä, minne ja kenen puheille tulisi mennä tullessaan raskaaksi Suomessa. He kokivat myös haastavaksi kommunikoinnin neuvolan terveydenhoitajan kanssa sekä tiedon saannin heiltä hankalaksi, jos ei ollut yhteistä kieltä mitä puhua. Tilanteeseen vaikutti se, että tulkkeja ei ollut aina saatavilla. (Wikberg ym. 2014, 93.)

5 TUTKIMUSTEHTÄVÄ JA TUTKIMUSKYSYMYKSET

Tutkimuksemme tarkoituksena oli selvittää maahanmuuttajavanhempien ja heidän parissaan työskentelevien ammattilaisten kokemuksia vanhemmuuden haasteista ja vanhemmuuden tukemisesta Suomessa. Tutkimuksen tavoitteena oli kartoittaa maahanmuuttajavanhempien kohtaamia haasteita vanhemmuuteen liittyen, vanhemmuuden tuen tarpeita ja kokemuksia suomalaisesta neuvolasta. Pyrkimyksenämme oli lisätä tietoa maahanmuuttajavanhempien vanhemmuuden tukemiseen ja kohtaamiseen liittyen.

Tutkimuskysymyksemme olivat:

1. Millaisia vanhemmuuden haasteita maahanmuuttajavanhemmilla ilmenee maahanmuuttajavanhempien ja ammattilaisten kokemana?
2. Millaiseksi maahanmuuttajien parissa työskentelevät ammattilaiset kokevat vanhemmuuden tukemisen Suomessa?
3. Millaisia kokemuksia maahanmuuttajavanhemmilla on suomalaisesta neuvolasta?
4. Millaisia ajatuksia digitaalinen oppimispeli vanhemmuudesta herättää maahanmuuttajavanhempien ja ammattilaisten näkökulmasta?

6 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

6.1 Tutkimuksen konteksti

Maahanmuuttajavanhempien tuen tarpeita ja vanhemmuuden tukemista käsittelevä työmme on osa Jyväskylän yliopiston Kasvatustieteiden laitoksella toteutettavaa BabyTrail -hanketta. Hankkeessa kehitetään paraikaa digitaalista BabyTrail-oppimispeliä, jonka tarkoituksena on vahvistaa vanhemmuutta vanhemmuuteen siirtymävaiheessa. Peli valmentaa vauvaperhe-elämään ja rohkaisee vanhempia omannäköiseen vanhemmuuteen. BabyTrail on tarkoitettu myös ammattilaisille, jotka työskentelevät perheiden kanssa sekä päättäjille, sillä peli tarjoaa heille tutkimustietoa ja uusi näkökulmia perheiden kohtaamiseen ja tukemiseen. Peli kehitetään Tieteen Tiedotus ry:n rahoituksella ja sen toteuttajia ovat Jyväskylän Yliopiston kasvatustieteiden laitos, Family Support House ja ohjelmointiyritys Caffeine Overdose. Peli on perheille ilmainen ja se valmistuu vuoden 2018 aikana. (BabyTrail 2017) Opinnäytetyömme palvelee BabyTrail -hanketta nostamalla esille niitä asioita, joista maahanmuuttajavanhemmat kokevat tarvitsevansa tietoa. Opinnäytetyön kautta maahanmuuttajavanhempien tarpeet tulevat myös huomioiduksi oppimispelin kehittämisessä ja mahdollisessa jatkokehitystyössä.

6.2 Tutkimuksen lähestymistapa

Sovellamme tässä tutkimuksessa fenomenologista lähestymistapaa. Miettinen, Pulkkinen ja Taipale (2010, 10) tuovat esille, että fenomenologisessa ajattelussa

ollaan kiinnostuneita ilmiöistä ja niiden jäsentämisestä Valitsimme fenomenologisen lähestymistavan, koska olemme kiinnostuneita erityisesti haastattelemiemme maahanmuuttajavanhempien ja ammattilaisten kokemuksista, jotka rakentuvat suhteessa suomalaiseen yhteiskuntaan ja kulttuuriin. Laineen (2015, 29) mukaan fenomenologisessa ihmiskäsityksessä tutkimuksen teon kannalta keskeistä ovatkin kokemukset, merkitykset ja yhteisöllisyys. Tutkimuksessamme korostuu, että jokainen maahanmuuttaja kokee suomalaisen kulttuurin eri tavoin ja antaa erilaisia merkityksiä eri asioille kulttuuritaustastaan riippuen. Heillä kaikilla on omanlaisensa kokemusmaailma, jota pyrimme tutkimuksessa tuomaan esiin. Erilaisten kokemusten pohjalta voidaan miettiä esimerkiksi sitä, että miten maahanmuuttajien tukikeinoja voisi parantaa.

Laineen (2015, 30) mukaan fenomenologiassa on oleellista ajatus siitä, että yksilöt rakentuvat suhteessa maailmaan, jossa he elävät. Tätä yksilön ja maailman välistä suhdetta tarkastellaan aina yksilön perspektiivistä. Laine (2015, 31) kuvaa lisäksi, että fenomenologian periaatteiden mukaisesti kaikki kokemamme merkitsee meille jotakin. Kokemukset rakentuvat merkitysten pohjalta eli samalla kun tutkitaan kokemuksia, tutkitaan myös merkityksiä ja niiden rakennetta. Erilaisissa kulttuurissa elävillä ihmisillä on erilainen kokemusmaailma, sillä he elävät erilaisissa ympäristöissä ja näin heillä on asioille myös erilaiset merkitykset. (Laine 2015, 29-31.) Myös Miettinen ym. (2010, 10) tuovat esiin, että fenomenologia ei pelkästään luettele kokemuksia, vaan pyrkii niiden syvempään ymmärrykseen ja saamaan vastauksia siihen, että miten ihminen kokee todellisuuden. (Miettinen ym. 2010, 10).

Tässä tutkimuksessa lähdimme liikkeelle tutkimuskysymysten asettelusta ja aineiston keruusta, jonka jälkeen aloimme rakentamaan teoreettista viitekehystä aineiston pohjalta. Pohdinta -luvussa tuodaan yhteen tämän tutkimuksen tulokset ja muut aiemmat tutkimustulokset. Fenomenologisessa tutkimuksessa onkin Laineen (2015, 37) mukaan oleellista teoreettisten mallien tiedostaminen, mutta

siinä ei käytetä teoreettisia viitekehyksiä siten, että tutkimusta ohjaisi jokin ennalta määrittävä teoreettinen malli, joten se on aineistolähtöinen metodi. Tutkimus ei kuitenkaan ala tyhjästä, vaan tutkija asettaa tutkimukselleen joitain tiettyjä teoreettisia lähtökohtia, jotka koskevat tutkimuskohdetta, esimerkiksi käsityksiä kokemuksista ja merkityksiä. Fenomenologisessa tutkimuksessa jätetään hetkeksi taka-alalle tutkimuskohdetta koskevat aiemmat tulokset ja teoriat. Näihin pyritään saamaan etäisyyttä muiden tutkimusten tuloksiin tutkimuksen teon ajaksi, jolloin tutkija tekee omia tulkintojaan aineistosta. Tutkimuksen lopussa oman aineiston keräämisen jälkeen otetaan vuoropuheluun aikaisemmat tulokset ja teoria. (Laine 2015, 37.)

6.3 Tutkimukseen osallistujat

Tutkimuksemme osallistui yhteensä 11 henkilöä, joista kahdeksan olivat maahanmuuttajavanhempia ja loput kolme ammattilaisia, jotka työskentelevät maahanmuuttajavanhempien parissa. Maahanmuuttajavanhemmat olivat saaneet joko yhden tai useamman lapsen Suomessa. Lapset olivat alle seitsemän vuotiaita, ja vanhemmat olivat asuneet Suomessa 4-17 vuotta. Kahdeksasta vanhemmasta neljä oli naisia ja neljä miehiä ja heidän joukossaan oli kolme pariskuntaa. Tutkimukseen osallistuneiden maahanmuuttajataustaisten vanhempien joukkoon sisältyi sekä samoja että eri kansalaisuuksia. Maahanmuuttajavanhemmista yksi oli työssäkäyvä, opiskelijoita oli neljä ja työttömiä kolme.

Tutkimukseen osallistuneisiin ammattilaisiin sisältyi vapaaehtoistyöntekijä, ohjaaja ja kotouttamistyöntekijä, ja he kaikki kolme olivat naisia. Ammattilaiset olivat työskennelleet maahanmuuttajien kanssa puolesta vuodesta kolmeentoista

vuoteen. Tulososassa tutkittavat on merkitty niin, että A1, A2 ja A3 ovat ammattilaisten vastauksia ja V1-V8 ovat vanhempien vastauksia.

6.4 Aineiston keruu

Käytimme aineistonkeruumenetelmänä haastattelua, sillä se on menetelmänä erityisen hyvä silloin, kun halutaan päästä sisälle toisen ihmisen perspektiiviin (Patton 2002, 341). Halusimme saada tutkittavien kokemukset mahdollisimman totuudenmukaisesti esille ja tuoda myös heidän oman äänensä kuuluviin. Suoritimme yhteensä kahdeksan haastattelua, jotka toteutettiin toukokuun ja syyskuun välisenä aikana vuonna 2017. Haastatteluihin sisältyi sekä yksilö- että parihaastatteluja. Suoritimme kaikki ammattilaisten haastattelut yksilöhaastatteluiluina, kun taas maahanmuuttajavanhempien haastatteluista kolme oli parihaastattelua, joissa molemmat vanhemmat olivat paikalla ja kaksi yksilöhaastattelua, jossa vain toinen vanhemmista oli paikalla. Parihaastatteluissa kysymykset esitettiin molemmille haastateltaville yhtä aikaa, ja he vastasivat niihin vuorotellen. Joidenkin kysymysten kohdalla vain toinen haastateltavista vastasi kysymykseen. Haastattelut kestivät useimmiten n. 40 minuuttia, lyhimmillään 15 minuuttia ja pisimmillään 60 minuuttia.

Haastattelussa halusimme hyödyntää avointa haastattelua, jotta keskustelun syntymiselle olisi mahdollisimman paljon tilaa. Halusimme myös avoimella haastattelulla luoda mahdollisuuden uusien näkökulmien löytymiselle. Fenomenologisessa suuntauksessa haastattelu on laaja-alaisin keino lähestyä ihmisen kokemuksellista maailmaa. Fenomenologinen haastattelu on luonteeltaan avoin ja keskustelunomainen, jossa oleellista on antaa haastateltavalle mahdollisimman paljon tilaa. Tällöin haastattelukysymykset ovat avoimia ja ohjaavat tutkittavan

vastauksia mahdollisimman vähän, eivätkä ne vaadi kovin paljon lisäohjausta. (Laine 2015, 39.

Halusimme myös kuitenkin luoda keskusteluille selkeät teema-alueet ja kysymykset, joten haastattelu toteutettiin lopulta avoimena teemahaastatteluna. Eskola ja Vastamäki (2010, 26) tuovat ilmi, että teemahaastattelu on Suomessa suosituin tapa kerätä laadullista aineistoa. Se on keskustelu, joka tapahtuu tutkijan aloitteesta ja usein tutkijan ehdoilla, mutta jossa tutkija pyrkii vuorovaikutuksessa saamaan selville haastateltavilta häntä kiinnostavat asiat. Haastattelun aihepiirit, eli teemat on etukäteen määrätty. Menetelmästä puuttuu kuitenkin strukturoidulle haastattelulle tyypillinen kysymysten tarkka muoto ja järjestys. Haastattelijä varmistaa sen, että kaikki teema-alueet käydään läpi, mutta niiden järjestys ja laajuus vaihtelevat haastattelusta toiseen. (Eskola & Vastamäki 2010, 26, 28–29.) Ensimmäisen teema-alueen (vanhemmuuden tuen tarpeet ja kokemukset maahanmuuttajilla) kysymykset laadimme itse ja toisen oppimispeliä koskevan teema-alueen kysymykset ovat peräisin digitaalisesta oppimispeli-hankkeesta. Sekä vanhempien että ammattilaisten haastatteluissa oli samat teemat. Valitsimme teema-alueet sen perusteella, että ne kattaisivat mahdollisimman kokonaisvaltaisesti työmme aiheen. Emme tehneet useampaa erillistä teema-aluetta, koska koimme, että työssämme kulkevat asiat linkittyvät niin vahvasti toisiinsa, että niiden erottelu ei ollut olennaista. Pyrimme laatimaan kysymykset niin, että ne jättivät mahdollisimman paljon tilaa avoimelle keskustelulle ja tämän vuoksi emme liittäneet haastattelurunkoon montaa valmiiksi luotua kysymystä.

Haastattelutilanteet aloitettiin avaavilla kysymyksillä, joiden tarkoituksena oli selvittää haastateltavien taustoja, jotka olivat tutkimuksen kannalta olennaista tietää. Vanhempien haastattelussa avaavat kysymykset liittyivät heidän omaan kotimaahansa, Suomeen tulovuoteen, Suomessa syntyneiden lasten lukumäärään ja ikään sekä työtilanteeseen. Ammattilaisilla avaavat kysymykset liittyivät

heidän työnkuvaansa ja siihen, että kauanko he olivat työskennelleet maahanmuuttajien parissa. Avaavien kysymysten jälkeen siirryttiin ensimmäiseen varsinaiseen teemaan, joka käsitteli maahanmuuttajavanhempien tuen tarpeita Suomessa. Toinen ja viimeinen teema taas käsitteli digitaalista oppimispeliä. Haastateltaville pyrittiin antamaan tarpeeksi aikaa vastata, jotta aineistosta ei jäisi puuttumaan mitään liian nopean kysymyksissä etenemisen takia. Osa haastateltavista osoittautui todella puheliaksi, kun taas toiset vastasivat kysymyksiin vähin sanoin. Kaiken kaikkiaan vastaukset saatiin jokaiseen kysymykseen jokaiselta haastateltavalta oppimispeliin liittyviä kysymyksiä lukuun ottamatta. Niihin emme saaneet vastauksia kaikilta, koska joidenkin vanhempien kohdalla kysymykset pelistä tuntuivat haastavilta, eivätkä he halunneet vastata. Lupa saatiin jokaisen haastattelun nauhoittamiseen. Haastattelutilanteet sujuivat rennossa ilmapiirissä.

Yksi vanhempien parihaastatteluista on suoritettu englanniksi ja loput suomeksi. Englanniksi tehty haastattelu litteroitiin englanniksi, jonka jälkeen tutkimuksen kannalta oleelliset asiat käännettiin suomeksi. Suoritimme viisi haastattelua niin, että me molemmat olimme haastattelijoina paikalla ja kolme haastattelua niin, että vain toinen meistä oli paikalla.

6.5 Aineiston analyysi

Valitsimme tutkimuksemme aineiston analyysimuodoksi fenomenologisen aineistolähtöisen analyysin, koska tutkimuksessamme sovelletaan fenomenologista lähestymistapaa. Tuomen ja Sarajärven (2009, 95) mukaan aineistolähtöisen analyysin tarkoituksena on pyrkiä luomaan tutkimusaineistosta teorettinen kokonaisuus. Ruusuvuoren, Nikanderin ja Hyvärisen (2010, 11) mukaan kynnys

siirtyä aineistonkeruuvaiheesta analyysiin on laadullisessa haastattelututkimuksessa usein korkea. Tästä syystä aineiston keruu, siihen tutustuminen ja alustavien analyysien teko on hyvä aloittaa keskenään samanaikaisesti ja mahdollisimman varhain (Ruusuvuori ym. 2010, 11)

Fenomenologisessa analyysissä aineistosta pyritään saamaan esiin merkitysten muodostamia kokonaisuuksia. Tutkittava ilmiö hahmottuu tutkijalle selkeämmin, jos tuloksista pystyy jakamaan tutkittavan ilmiön erilaisiksi merkityskokonaisuuksiksi, joita yleensä löytyy tekstistä useita. Merkitysten löytäminen ja niiden yhteyksien ymmärtäminen perustuvat tutkijan omaan ymmärrykseen tutkitavasta ilmiöstä. Fenomenologiassa intuitiolla onkin suuri merkitys merkityskokonaisuuksia etsittäessä. Merkityskokonaisuudet ovat kyllä jatkuvasti näkyvillä, mutta jotta ne voi nähdä, on paneuduttava aineistoon tarpeeksi huolellisesti. Merkityskokonaisuudet voidaan erottaa moninaisesta aineistosta samankaltaisuuden perusteella. Aineistosta löytyneet samankaltaiset merkitykset menevät omiin kokonaisuuksiinsa sen perusteella, mitkä tekijät niitä yhdistävät. (Laine 2015, 44.)

Analyysin ensimmäisessä vaiheessa tutkija tulkitsee litteroituja haastatteluja niin, että yrittää saada tutkittavien oman puheen kuuluviin. Näin varmistetaan se, että haastateltavien vastaukset tulevat mahdollisimman aidosti esille. (Laine 2015, 44) Aloitimme analyysivaiheen lukemalla litteroinnit huolellisesti läpi aineiston kokonaiskuvan saamiseksi. Tämän jälkeen pohdimme, millaisia asioita aineistosta nousee ja aloimme ryhmitellä esiin nousseita asioita. Kokosimme aineistosta esiin nousseista merkittävistä sitaateista kaksi taulukkoa. Ensimmäiseen taulukkoon ryhmittelimme ammattilaisten kokemukset tiettyjen kategorioiden alle (näyte liitteessä 3) ja toiseen taulukkoon maahanmuuttajavanhempien kokemukset (näyte liitteessä 4).

Laineen (2015, 43) mukaan ensimmäisen vaiheen jälkeen siirrytään toiseen vaiheeseen, jossa aineisto jäsennetään merkityskokonaisuuksiksi aineiston ehdoilla, kuitenkin niin, että pidetään mielessä tutkimuskysymykset. Merkityskokonaisuuksia etsiessään tutkija tulkitsee omalla kielellään haastatteluaineistoa (Laine 2015, 44). Esiin nousseista asioista aloimme muodostaa merkityskokonaisuuksia niin, että niitä muodostui kaiken kaikkiaan kolme: vanhemmuuden haasteet maahanmuuttajilla, maahanmuuttajien vanhemmuuden tukeminen ammattilaisten näkökulmasta, ja maahanmuuttajavanhempien kokemukset suomalaisesta neuvolasta. Yksittäiset asiat, jotka eivät liittyneet vanhemmuuden haasteisiin tai tukemiseen jätimme kokonaan tämän vaiheen analyysin ulkopuolelle ja keskityimme näihin kolmeen merkityskokonaisuuteen. Myös osa taulukoihin luokitelluista sitaateista vaihtoi vielä paikkaa, kun tarkastelimme niitä syvällisemmin. Huomasimmekin, että useat sitaatit olisi saanut yhdistettyä useampaan kuin yhteen taulukon otsikkoon. Yhdistimme ammattilaisten ja maahanmuuttajien vastaukset lopulta samojen merkityskokonaisuuksien alle, koska emme halunneet vertailla kokemuksia vaan tuoda ne esiin toisiaan tukevinä kokonaisuuksina.

Toisen vaiheen jälkeen siirrytään kolmanteen vaiheeseen, joka on analyysin viimeinen vaihe. Laine (2015, 45) kuvaa, että kolmannen vaiheen tavoitteena on luoda kokonaiskuva tutkittavasta ilmiöstä uudella tasolla, eli merkityskokonaisuudet tuodaan yhteen samaan kuvaan. Hänen mukaansa merkityksille luodaan rakenne, joka voi ilmetä esimerkiksi graafisessa muodossa. Luotu rakenne jäsenittää merkityksiä ja sen kautta auttaa ymmärtämään haastateltavien kokemuksellista suhdetta ilmiöön. (Laine 2015, 48.)

Kuviosta 4 nähdään, kuinka vanhemmuuden haasteet, vanhemmuuden tukeminen ammattilaisten kokemana sekä maahanmuuttajavanhempien kokemukset neuvolasta on esitetty omina merkityskokonaisuuksinaan. Kaikki merkityskokonaisuudet kuitenkin linkittyvät toisiinsa maahanmuuttajien vanhemmuuden

kautta. Jokainen merkityskokonaisuus sisältää pienempiä merkitysaspekteja, jotka ovat kullekin merkityskokonaisuudelle ominaisia tekijöitä. Ensimmäinen merkityskokonaisuus (vanhemmuuden haasteet) piti sisällään kieleen liittyvät haasteet, uuteen kulttuuriin liittyvät haasteet ja kotoutumiseen liittyvät haasteet. Toiseen merkityskokonaisuuteen (vanhemmuuden tukeminen ammattilaisten kokemana) liittyviä аспекteja olivat peruspalveluiden kehittämisen tärkeys, kulttuurisensitiivisyyden merkitys maahanmuuttajien vanhemmuuden tukemisessa, maahanmuuttajavanhempien yhteiskuntaan integroituminen yksinäisyyden välttämiseksi sekä tukikeinojen riittämättömyys ja näin ollen niiden kehittämisen tärkeys. Kolmas merkityskokonaisuus (kokemukset neuvolasta) puolestaan kattoi sekä maahanmuuttajien tyytyväisyyttä että tyytymättömyyttä herättäneet neuvolakokemukset sekä kokemukset neuvolasta saadusta hyödyllisestä tuesta ja tiedosta, että lisätuen tarpeista. Emme halunneet eritellä maahanmuuttajavanhempien ja ammattilaisten vastauksia tarkemmin, koska tavoitteenamme ei ollut niiden vertailu, vaan kokemusten tarkastelu kahdesta eri näkökulmasta.

KUVIO 4: Merkityskokonaisuudet ja merkitysaspektit

6.6 Eettiset ratkaisut

Saimme tutkimusluvan erääseen organisaatioon, joka toimii maahanmuuttajien kohtaamispaikkana, ja jossa toteutimme osan haastatteluista. Loput haastattelut toteutettiin tutkittavien kotona tai työpaikalla. Pyysimme kaikilta tutkittavilta alikirjoituksen suostumuslomakkeeseen, jolla varmistettiin se, että tutkittavat ovat perehtyneet tutkimuksen tarkoitukseen, ja että tutkittavat antavat luvan kertomansa tiedon käyttämiseen tutkimustarkoituksessa. Lomakkeessa annettiin lupaus myös siitä, että haastateltavien tietoja ei anneta eteenpäin eikä heitä tai heidän perhettään tunnisteta, ja että haastattelun voi keskeyttää milloin tahansa. Nauhoitimme haastattelut tutkittavien luvalla ja hävitimme nauhat litteroinnin jälkeen. Säilytimme litterointeja niin, että ulkopuolisilla ei ole pääsyä niihin. Anonymiteetin vuoksi emme kerro myöskään tutkittavien kotimaita.

Maahanmuuttotutkimuksessa on paljon eettisiä kysymyksiä, jotka liittyvät kieli-taitoon, yhteiskuntarakenteen tuntemukseen, kulttuuristen rajojen ylittämiseen, yhteiskunnalliseen valta-asemaan sekä maahanmuuttotaustaan. Valtaväestöä edustavan tutkijan asema suhteessa tutkittavaan ei ole koskaan neutraali ja eetti-syys onkin tärkeää pitää mielessä maahanmuuttajia tutkittaessa koko tutkimuk-sen ajan. Haastattelututkimuksessa tulee esiin yleensä tutkijan asema enemmistö-kulttuurin edustajana, mikä ilmenee erityisesti silloin, kun haastattelut tehdään suomen kielellä, jolloin maahanmuuttaja joutuu ilmaisemaan omia ajatuksia muulla kuin äidinkielellään. (Martikainen 2009, 8.) Leinonen (2017, 8) muistuttaa, että maahanmuuttajia tutkittaessa on hyvä muistaa kulttuurisensitiivisyys, em-paattisuus ja kunnioitus toisen kulttuuria kohtaan (Leinonen 2017, 8).

Haastattelutilanteissa otimme huomioon sen, että vanhemmat tulevat eri kult-tuureista kuin me. Pyrimme olemaan sensitiivisiä ja kunnioittamaan eri kulttuu-reita. Laadimme kysymykset niin, että ne eivät loukkaa kenenkään kulttuuria ja lisäksi otimme huomioon sen, että suomen kieli ei ole haastateltavien äidinkieli, joten esitimme kysymykset mahdollisimman selkeästi.

7 TULOKSET

7.1 ENSIMMÄINEN MERKITYSKOKONAISUUS:

Vanhemmuuden haasteet pikkulapsiperheissä maahanmuuttajavanhempien ja ammattilaisten kokemana

7.1.1 Kielitaidon puute vaikeuttaa vertaissuhteita

Kielelliset haasteet vaikuttavat maahanmuuttajien elämään yleisesti, ja tässäkin tutkimuksessa osa vanhemmista koki, että suomen kielen oppiminen on vaikeaa. Kielen oppimisen vaikeus taas voi vaikuttaa vanhemmuuteen monella eri tavalla, kuten esimerkiksi siten, että ystävyyssuhteiden solmiminen suomalaisten vanhempien kanssa voi olla haastavaa, jos ei osaa kieltä. Yksi vanhemmista mm. koki, että ystävyyssuhteet suomalaisten vanhempien kanssa voisivat tuoda hänelle lisää tietoa suomalaisen vanhemmuuteen liittyen.

“Sillon kun mä oon saapunut Suomeen, oon sanonut mun elämä on loppu. Emmä oppia ikinä Suomea, se varmaan kestää viiskytouotta. Ei oo vielä parantunut ja kehittänyt, kun on tosi vaikea kieli.” V2

“Ehkä se on hieman vaikeaa luoda ystävyyssuhteita kielellisten vaikeuksien takia toisten äitien kanssa (suomalaisten äitien).” V8

Heikko suomen kielen osaaminen vaikuttaa myös siihen, että on haastavaa varata vastaanottoaikoja verkossa eri palveluihin itselleen ja lapsille, jos ajanvaraus sivuston kielenä on suomi. Haastavuutta lisää se, että sivustot ovat kielen lisäksi usein monimutkaisia.

“Silloin kun ne sanoivat, että pitäis mennä netistä varata se hammashoitola niin sen netissä kun kävin se ei oo niin yksinkertainen se sivu, aika monimutkainen... pitäis mennä siihen muutama kohta pitää klikkaa ja taas kirjoittaa ja taas valitse ja taas kirjoittaa. Vaimo ei vielä osaa hyvin suomen kieli ja hän on osannut hyvin tietokone sen tehdä, mutta kuitenkin vielä ei oo niin ok.” V4

Sekä vanhemmat että ammattilaiset mainitsivat sen, että haasteellista voi olla myös oman äidinkielen säilyttäminen perheessä, kun koko perhe keskittyy opetelemaan uuden asuinmaan kieltä. Haasteellisena nähtiin ammattilaisten mielestä myös esimerkiksi se, että lapsesta tulee helposti perheen asioiden hoitaja, jos hän oppii vanhempiaan nopeammin kielen.

“On vaikea meille omat kielet säilyttää.” V2

“Että jos vaikka kotona puhutaan yhtä kieltä, mut lapsi käy suomenkielisen päiväkodin ja oppii sen kielen tosi hyvin, niin siinä vanhemmilla on se haaste, että miten saada tuettua sitä omaa äidinkieltä ja sen käyttämistä. Vahvistaa, tukea ja innostaa sitä lasta oppimaan. Että kielelliset kysymykset on tosi paljon läsnä myös.” A2

“Monesti on niin että ne lapset oppii sen kielen ja vanhemmat ei.” A1

Yksi ammattilainen mainitsi myös sen, että mikäli lapsi ei mene päiväkotiin, vaan vanhemmat hoitavat häntä kotona kolmevuotiaaksi asti, niin lapsi ei välttämättä opi kieltä ollenkaan.

“Jos vanhemmat haluaa pitää sen (lapsen) 3- vuotiaaksi asti kotona, ja puhuvat sille ainoastaan omaa äidinkieltään, niin sitte voi ollakki, että siinä tulee niitä kielenoppimisen haasteita ja sitten sen tyyppisiä.” A3

7.1.2 Suomalainen kulttuuri voi olla ristiriidassa lähtömaan kulttuurin kanssa

Suomalaiseen kulttuuriin sopeutuminen tuotti monenlaisia vaikeuksia, sillä jos suomalainen kulttuuri ja lähtömaan kulttuuri ovat vahvasti erilaisia, on yhä vaikeampaa sisäistää uuden kulttuurin tapoja toimia eri tilanteissa. Yksi ammattilainen piti lisäksi haastavana sitä, että kun maahanmuuttajavanhemmilla on vahvasti esillä oman lähtömaansa kulttuuri, voi olla haastavaa löytää tasapaino kahden eri kulttuurin välillä, sillä Suomessa kasvaneet lapset usein omaksuvat suomalaisen kulttuurin vanhempia vahvemmin.

“Perheissä saattaa olla erilaiset toimintatavat ja kulttuurit sieltä omasta maasta ja sitten saattaa olla silleen että kun lapset on vaikka koulussa ja sitten ne omaksuu enemmän sitä suomalaista kulttuuria, mutta sitte vanhemmat ei niinkään, koska ne saattavat olla vaikka kotona niin että miten sen... siinä on aina se haaste, että miten löytää se tasapaino sen oman kulttuurin..Jotenki pitäs se kulttuurien kohtaaminen ja se että mitenkä se perhe-elämässä luonnistuu.” A1

Yksi ammattilainen toi esiin sen, että ongelmia voi tulla suomalaisten avoimesta suhtautumisesta seksuaalisuuteen, sillä suomalaisissa kouluissa seksuaalisuudesta puhutaan hyvin avoimesti lapsillekin. Tämä voi tulla järkytyksenä sellaisille vanhemmille, jotka muuttavat Suomeen hyvin konservatiivisista maista.

“Nämä kulttuuriasiat kouluissa, esimerkiksi, että miten täällä Suomessa puhutaan avoimesti seksuaalisuudesta ja sitten toisissa maissa se on ihan tabu. On ollu sellasia tapauksia, että vanhemmat on lähteny niiku koulusta suuttuneina, että miten täällä puhutaan tällöisiä asioita, mikä meille siis taas on ihan normaalia.” A1

Kaksi ammattilaista mainitsivat haasteiksi maahanmuuttajaperheisiin liittyvät lastensuojelutapaukset, joita on viime aikoina tullut ilmi. Lastensuojelutapausten taustalla on usein kulttuurilliset kasvatuserot ja maahanmuuttajiin kohdistuvat ennakkoluulot, jotka saattavat aiheuttaa ongelmatilanteita Suomessa. Yleisenä haasteena voidaankin pitää sen asian opettelua, että mitkä ovat vanhemmuuden säännöt Suomessa.

“Kun maahanmuuttajaperhe tulee tänne ja sitten on ne kulttuurierot ja se käyttäytymismallierot ja kaikki, niin sitten oli semmosia tapauksia missä lapset vietiin, kun ajateltiin että ne on jotain vakavia tapauksia ja sitten maahanmuuttajavanhemmat on ollu ihan paniikkissa että mitä tapahtuu, että me tullaan tänne turvaan ja sitte meidän lapset viedään. Se on ollu iso juttu.” A1

“Voi olla sellastaki haastetta, että voihan olla että on esimerkiksi rasistisia näkemyksiä naapurustossa ja voi olla semmosta huolta, mitä kun ei uskalla lähestyä sitä eri näköstä ihmistä, niin huolta siitä, että jos sillä lapsella on vaikka mustelma jossakin, niin ei mennä kysymään sitä vanhemmilta, että onko tapahtunu jotakin, ne saattaa tehdä lastensuojeluilmoituksen.” A3

“Juurikin näistä, että miten vanhempana täällä Suomessa ollaan, kun täällä on niin tarkasti kaikki lasten oikeudet ja lasten koskemattomuus ja kaikki asiat. Että miten täällä oikeesti sitten.. että mitä täällä saa niinkun vanhempana tehdä.” A3

7.1.3 Aikaa vievä kotoutuminen

Ammattilaisten haastatteluissa nousi esiin kotoutumiseen liittyviä vaikeuksia. Ammatillaiset pohtivat vastauksissaan kotoutumiseen käytetyn ajan riittävyttä; joku piti sitä liian lyhyenä, kun taas toisen mielestä se oli riittävän pitkä. Huolta aiheutti myös se, että kotoutumisajan päätyttyä perheet saattavat jäädä ilman tukea.

“Jokuhan se täytyy olla.. kyllä se kolme vuotta on aika pitkä aika, että moni pääsee siinä pitkällekin ja oppii paljon. Sit voi olla että osalla on niin suuret ne tuen tarpeet että se ei auta, että onko kolme vai viis.” A3

“Kotoutumisaika on sen kolme vuotta, että kun maahanmuuttaja tulee tänne Suomeen ja siitäki on lyhennetty koko ajan vaikkapa suomen kielen oppimisaikaa, niin sitä on lyhennetty ja lyhennetty. Muutenki sitä on tiukennettu ja koko ajan vaan leikattu pienemmäksi. Ja sitte sen jälkeen ku se kotoutumisaika loppuu nii ne on iha tyhjänpäällä et sitte ei oo tavallaan enää mitään sellasta niiku järkevää jatkumoa sille.” A1

Maahanmuuttajavanhempien lapsi nähtiin pääosin kotoutumista edistävänä tekijänä. Yksi ammattilainen koki lapsen olevan avaintekijä perheen kotoutumisen edistämisessä. Jos kuitenkin lapsi kotoutuu vanhempiaan nopeammin, vaarana on se, että lapset ajautuvat sellaiseen asemaan, jossa heistä tulee vanhempiensa asioiden hoitajia.

“Se Suomessa syntynyt lapsi on avain. Se on todella kotouttava elementti, se lapsi, että siitä kaikki integraatiohyöty irti.” A3

“Ehkä se on ollu se yks sellanen aika vakavakin haaste on ollut se, että maahanmuuttajaperheet tulevat suomeen, niin lapset kotoutuvat nopeemmin ja ehkä vähän integroituvatkin sen... lapset kotoutuvat nopeemmin kuin vanhemmat.” A2

Kotoutumisen haasteina nähtiin ammattilaisten mielestä myös se, että jos vanhempia ei ohjata tarpeeksi vertaistuen piiriin kotoutumisen aikana, johtaa se helposti yksinäisyyteen ja tukiverkoston puuttumiseen. Maahanmuuttajavanhemmat myös kertoivat, että heillä ei ole minkäänlaista tukiverkostoa Suomessa, kun heidän sukulaisensa ovat jääneet omaan kotimaahan.

“Sit se yksinäisyys on sit semmonen mikä on nyt ehkä tullut... Juuri se, että ei niinku löydetä niitä toisia ihmisiä ja se mikä on hirveen tärkeätä siinä ku on pieniä lapsia, että olis joku tukiverkosto ja vertaistukea.” A3

“Koska sitte jos ne (maahanmuuttajavanhemmat) on vaan jätetty iteksee ja sitte ne on sielä tyhjällä eikä ne pääse mihinkää suuntaan, kun ne tarvis tukea.” A1

“Meitä on täällä vain kaksi, vanhempamme asuvat toisessa maassa, joten on todella vaikeaa järjestää aikaa (omaa vapaa-aikaa). Viikonloppuisin meidän on huolehdittava lapsestamme.” V8

7.2 TOINEN MERKITYSKOKONAISUUS: Vanhemmuuden tukeminen pikkulapsiperheissä ammattilaisten kokemana

Vanhemmuuden tukemisen toteutus vanhempien tarpeita palvelevalla tavalla on asia, joka vaatii jatkuvaa kehitystä, sillä tuen piiriin tulee uusia vanhempia jatkuvasti. Ammatillaiset näkivät erittäin merkittävänä sen, että maahanmuutta-

javanhempia täytyisi tukea yhteiskuntaan integroitumisessa ja verkostoitumisessa, sillä nämä ovat keinoja ennaltaehkäistä maahanmuuttajien syrjäytymistä. Tämän asian tärkeys korostuu myös siinä, että maahanmuuttajavanhempien yksinäisyys nähtiin myös merkittävänä vanhemmuuden haasteena.

“Jos vanhemmat eivät ole yhteiskuntarakenteessa mukana, niin ne on aika itekseen sit, että siihen vois kyllä panostaa.” A1

“Ja sit se mikä on hirveen tärkeätä siinä ku on pienemmät lapset, että olis joku tukiverkosto ja vertaistukea ja että lapset sais kavereita.” A3

“Miten sitä sosiaalisuutta voi sitten tukea ja sitä, että he eivät eristyisi, niin se on iso asia. Se liittyy kaupunkisuunnitteluun, että ei suunnitella lähiöitä, jotka on täynnä maahanmuuttajia ja toisaalle sitten niitä hyöäosaisia. Sit se liittyy kotoutumistoimintaan ja sen resursseihin ja se liittyy arkiseen toimintaan eli naapurustoon ja yleiseen asenneilmastoon ja viranomaistoimintaan.” A3

Maahanmuuttajien parissa työtä tekevien ammattilaisten haastatteluissa nousi esiin monenlaisia asioita, joissa korostui maahanmuuttajavanhempien tukipalveluiden kehittäminen. Kun ammattilaisilta kysyttiin, ovatko maahanmuuttajavanhempien tukikeinot Suomessa riittävät, jokainen vastasi, että eivät ole.

“Eivät oo, että koko ajan kehitettävää monesta eri näkökulmasta.” A

“No tota, ei.” A1

“No ei varmasti oo, että kyllä he erilainen ryhmä on.” A3

Ammattilaisten mielestä maahanmuuttajavanhempien tukemisen peruspalveluita täytyisi kehittää useasta eri näkökulmasta. Yksi ammattilainen mainitsi, että tukemisen peruspalvelurakenne kaipaisi kokonaisvaltaista kehittämistä. Parannettavaa olisi erityisesti maahanmuuttajaperheiden informoimisessa siitä, että tällaisia tukipalveluita on tarjolla ja että niitä on mahdollisuus käyttää.

”Että se palvelurakenne kokonaisuudessaan sekä se ns. virallinen, julkinen ja kolmas (vapaaehtoistoiminta) sektori, että ne tulis vielä paremmin niinku,, saatais tietoo siitä perheille ja perheet mukaan ikään kuin järjestelmään.” A2

”No on täs kyl monenlaisia joo. Se (tukipalveluiden kehittäminen) liittyy oikeestaan ytimeltään peruspalveluihin” A2

Merkittävinä tukipalveluiden kehittämiskohteina mainittiin myös lastensuojelu ja neuvola. Kehityskohteena nähtiin myös se, että tietoa tulisi tarjota enemmän oma-aloitteisesti peruspalveluiden puolesta, eikä olettaa, että maahanmuuttajavanhemmat osaisivat itse kysyä kaiken oleellisen.

”(Tukipalveluiden kehittäminen) liittyy myös ennaltaehkäisevään näkökulmaan ja myös sitten näihin niin kun erityispalveluihin... Puhutaan lastensuojelusta ja puhutaan mielenterveystyöstä. ” A2

”Että oletetaan, että kun menee sinne neuvolaan tai näihin palveluihin, että heidän pitäs osata itse kysyä tai itse pitäs niiku hakea sitä tietoa. Kaikille tälläsille palvelu-aloille pitäs saada semmonen niiku käsitys miten maahanmuuttajien kanssa toimitaan, koska eivät he (maahanmuuttajavanhemmat) osaa, kun he tulevat sinne, niin

kysyä mitään ja sielä ei tarjota sitä tietoa jossei sitä kysytä. Niin siinä on kans se semmonen kehityksen paikka.” A1

Vanhemmuuden tukemisessa korostui vahvasti kielellisiin asioihin panostamisen vaikutus tukemisen laatuun. Esimerkiksi kirjallisen tiedon ja neuvonnan saaminen useilla eri kielillä nähtiin tärkeiksi, koska eri kieliset vaihtoehdot vahvistavat maahanmuuttajien osallisuutta. Monet tahot eivät muista selkosuomen käyttämisen tärkeyttä palveluja tarjotessaan ja ajattelevat erikielisen vaihtoehdon olevan ikään kuin automaattisesti englanti esimerkiksi palautelomakkeita laatiessaan, vaikka hyvin monet maahanmuuttajat eivät osaa lainkaan englantia. Lisäksi olisi toivottavaa, että tulkkaukseen olisi aina mahdollisuus tarpeen vaatiessa.

“No kielelliset asiat, että tietoon on mahdollisuutta suullisesti ja kirjallisesti eri kielillä ja että sen oman kielisen ohjauksen ja neuvonnan tarve...” A2

“On paljon tahoja joille ei edes ole tullut mieleen, että tarvitsisi olla selkosuomeksi tai tarvitsisi olla palautteiden kysymiseen niinku erikielisiä mahollisuuksia ja muistaa, että on paljo ihmisiä jotka ei puhu englantia.” A2

“Mun on vaikee ymmärtää, että jossain organisaatiossa, jotka ei oo niitä sellasia asiakkaita (maahanmuuttajia) tavannu, niin että miten siellä voidaan auttaa, kun ei ole tätä tulkkia paikalla koko ajan.” A3

Maahanmuuttajien vanhemmuuden tukemisessa on huomioitava jokaisen asiakkaan kulttuuritausta, mutta kuitenkin niin, että kohtaa jokaisen vanhemman ih-

misyys eikä kulttuuri edellä. Kaksi ammattilaista korostikin, että erityisen tärkeää on kohdata ihminen ihmisenä, eikä jäädä liikaa kulttuurillisten oletusten vangiksi. Kuitenkin yksi ammattilainen muistutti, että on tärkeää kuitenkin olla kulttuurisensitiivinen, jotta ei kohtele toista loukkaavasti.

“Elikkä ottaa ihmisen vastaan ihmisenä, eikä anna kieli- ja ulkonäköön liittyvien asioiden vaikuttaa liikaa.” A2

“Kohdata ihan samanlaisina lapsina kuin kaikki muutkin, eikä sen kulttuurin kautta, vaan niinku lapsena... ja vanhempina... että ymmärtää, mutta ei leimaa, eikä stereotypisoi, mutta silti yksilöllisesti katsoo.” A3

“Pitää olla koko ajan sellaset tuntosarvet pystyssä, että ei voi vaan niinku ihan miten vaan olla, puhua ja käyttäytyä, vaan vähän pitää tunnustella. Jollekin toiselle joku tietty tapa käyttäytyä voi olla loukkaavaa.” A1

7.3 KOLMAS MERKITYSKOKONAISUUS: Suomalainen neuvola maahanmuuttajavanhempien ja ammattilaisten kokemana

7.3.1 Maahanmuuttajavanhempien tyytyväisyys terveyden seurantaan neuvolassa

Neuvola on yksi tärkeä osa vanhemmuuden tukemista. Maahanmuuttajavanhemmista jokainen koki tyytyväisyyttä sieltä saamastaan palvelusta yleisellä tasolla. Maahanmuuttajavanhemmat kokivat, että neuvolassa puututaan nopeasti ongelmatilanteisiin ja seurataan tarkasti lapsen kasvua ja kehitystä.

“Hyvä palvelua, mä tykkään. Ei ole negatiivisia asioita. Minun poikalla oli... esimerkiksi hänen päässään on kysta, niin mä aina huomasin, onko.. Enkä tiennyt millainen tilanne se oli.. Aina hoitaja selitti minulle. Se oli hyvä.” V3

“Itse saamat avut neuvolasta on ollu kyllä tarpeellista, oon erittäin tyytyväinen niihin. On.. täydellistä ollut tähän asti. Tutkitaan aina puolen vuoden ajan niitä lapsia, että miten se kasvaa se käyrä, mennä läpi, että nää on ollu mulle tosi mukavia.” V1

“Aina seurattu ja mitattu ja tarkastettu ja kuvattu.” V2

“Kun (lapsellani) on pituus, paino ja kun miten se kehitysvaihe menee. Ja sitä on saanut se apu. Se ei oo niin hyvin se (pituuskasvu) menee ja se hän se sanoo, että hän ottaa yks lisää se käynti ja se hyöä, että se herkästi sitä seuraa.” V4

Osa vanhemmista koki, että he tulivat kuulluiksi neuvolan vastaanotoilla ja että heitä haluttiin aidosti auttaa. Neuvolassa hyväksi koettiin myös kahden vanhemman osalta se, että hoitajat eivät kritisoineet heidän tapojaan tehdä asioita lastenhoitoon liittyen. Hoitajien koettiin antavan neuvoja, mutta ei kieltävän mitään minkä vanhemmat itse kokivat hyväksi tavaksi toimia.

“Koin, että joku tuki minua.” V8

“Hyvä olo tulee aina kun auttaa. Lapsiasioissa aina vastaa.” V2

“Kyllä minusta se on hyöä, koska kun varata aika lapsen kanssa silloin saada apua.” V6

“On todella mukavaa että hoitajat eivät kerro mitään että sinun tulisi tehdä näin tai ei tulisi tehdä näin.. He ovat aina hyvin tukevia ja jos sinusta tuntuu, että olet hyvä hoitamaan asian näin, sitten sinä voit tehdä niin tai sellaista.” V8

Kaksi vanhempaa koki hyväksi sen, että vastaanottoajat ovat riittävän pitkiä ja niiden aloitus- ja lopetusajankohdat täsmällisiä. Hyväksi koettiin myös se, että riittävän pituisten vastaanottojen aikana jää aikaa esittää omia kysymyksiä ja saada vastaukset niihin.”

“On erittäin mukavaa täällä, että kun varaat vastaanottoajan esimerkiksi yhdeksästä kymmeneen ja sitten he aloittavat yhdeksältä ja he lopettavat kymmeneltä. Koska yleensä kotimaassani menet sinne ja sitten sinun täytyy odottaa ehkä tunti tai kaksi ja se on ainoastaan kymmenen minuutin keskustelu-aika lääkärin kanssa ja me emme saa mitään tietoa, että hän ainoastaan kertoo että vauva on kunnossa. Mutta neuvolassa tämän yhden tunnin aikana voit kysyä mitä ikinä on mielessä ja oli todella mukava saada niitä tietoja..” V8

7.3.2 Maahanmuuttajavanhempien tyytymättömyys neuvolapalveluiden vastaanottoaikoihin ja viestintään

Osa vanhemmista piti vastaanotto- ja puhelinaikoja riittämättöminä ja liian lyhyinä. Kaksi vanhempaa myös koki kommunikaation vaikeaksi puhelimen välityksellä, ja olisivat toivoneet, että neuvolassa voisi olla mahdollisuus mennä kysymään apua paikan päälle kiireellisissä tapauksissa, jotta ei tarvitsisi lähteä sairaalaan. Yksi vanhempi toi esille sen, että neuvolassa aika ei riitä huomioimaan eri kulttuuritaustasta tulevaa maahanmuuttajaa.

“Joskus he (neuvolan puhelinlinja) on auki ainoastaan lyhyen ajan kuten kello yhdestä kello kahteen. Joten olisi parempi saada enemmän aikaa.” V7

“Se aika (vastaanottoaika) on sama kuin normaaliaika suomalaisille... Se ei oo ottanu huomioon, koska ei oo aikaa.” V4

“He (neuvolan hoitajat) osaavat puhua englantia, mutta kun olemme puhelimessa, se on todella...(vaikeaa). Neuvolalla ei ole sellaisia aikoja, että voit mennä suoraan sinne... Heillä on ainoastaan puhelinlinja, joten tämän takia me menemme suoraan terveystakeskukseen.” V8

Osa vanhemmista koki, että neuvolahenkilökunta tarvitsee lisää koulutusta maahanmuuttajataustaisten henkilöiden kohtaamiseen ja siihen, ketkä ulkomaan kansalaisista ovat oikeutettuja käyttämään neuvolaa ja ketkä eivät. Kaksi vanhempaa kertoi jopa jääneensä ilman perhevalmennusta, koska kukaan ei ollut sitä heille tarjonnut.

“He (neuvolan terveydenhoitajat) tarvitsevat vähän enemmän kokemusta ja koulutusta.” V1

“Hoitajat eivät tiedä kuka voi käyttää neuvolaa. Kun sain tietää olevani raskaana menin neuvolaan, mutta hän sanoi (hoitaja)... Hän sanoi et voi käyttää tätä neuvolaa... Ole hyvä ja mene yksityiseen sairaalaan. Mutta kuulin ystäväiltäni, jotka käyttivät jo neuvolaa, ja he sanoivat sinä voit, joten menimme heti neuvolaan ja selitimme tilanteen, ja sitten he tiesivät, että me voimme käyttää sitä.” V8

“Kuulin toiselta henkilöltä, että heillä oli ollut jonkinlaisia vanhempaintapaamisia tai oppitunteja neuvolassa ennen synnytystä...kuten millä tavalla valmistautua vanhemmuuteen, kuinka imettää...mutta meille ei kerrottu ollenkaan.. Ehkä se johdetaan siitä, että ne on järjestetty suomeksi.” V8

“Joo, meiltä se (perhevalmennus) jäi saamatta.” V7

7.3.3 Käytännön asioihin kaivattiin lisää tietoa

Vaikka maahanmuuttajavanhemmat kokivatkin saaneensa neuvolasta hyödyllistä tietoa, koettiin tiedon saanti kuitenkin neljän maahanmuuttajavanhemman osalta riittämättömäksi. He ovat kokeneet saaneensa enemmän apua lapsen hoitoon liittyvissä asioissa oman kotimaan kirjallisuudesta, internetsivustoilta ja radio-ohjelmista kuin neuvolasta.

“Ja voin sanoa että tämä tieto mitä meillä on, emme saanut sen neuvolassa. Me enemmän saamme sen kun oma kielinen kirja, psyykkinen sen kirja, ja sitten meillä on radiossa se kun oman kielinen radio, siellä on aina psyykkinen lääkäri koko ajan selittää lapsen vaiheen,

vanhemman vaiheen ja mitä esimerkiksi se psyykkinen puolella mitä voi sen tapahtua ja miten voi auttaa.” V4

“Koen että emme ole saaneet riittävästi tietoa neuvolasta. Me haemme tarvitsemamme tiedot kotimaamme internetsivustoilta.” V7

Vanhempien kokemuksissa nousi esiin se, että neuvolassa tulisi huomioida, että maahanmuuttajavanhemmille ei voi antaa samalla tavalla ohjeita ja neuvoja kuin suomalaisille asiakkaille, koska tietopohja niistä asioista, jotka ovat suomalaisille itsestäänselvyksiä, voi olla maahanmuuttajilla hyvin erilainen. Yksi vanhempi nosti esiin, että hänen mukaansa maahanmuuttajavanhemmat tarvitsevat lisää tietoa käytännön asioista, esimerkiksi lapselle annettaviin vitamiineihin ja maitoon liittyen.

“Eivät selitä, että minkä takia se menee näin. He ajattelevat, että me tiedämme asian ja ei tarvitse lisää tietoa...että kun ei voi antaa sama neuvo suomalaisille ja sama neuvo ulkomaalaisille.” V4

“Hoitajat kertoivat meille jotakin kipulääkkeistä (synnytyksessä käytettävistä), mutta minun mielestäni se ei ollut tarpeeksi. Omassa maassani kipulääkkeiden käyttäminen ei ole tavallista. Yleensä joudumme maksamaan niistä lisähintaa, joten se tarkoittaa että yleensä ihmiset eivät valitse... Joten en saanut tarpeeksi tietoa joten minä tavallaan etsin tietoa itse.” V8

“Siinä asiassa ei oo yhtään tietoo että aurinko mitä voi auttaa lapselle, eli D -vitamiini. Helposti perhe ei antavat koska ei tiedä.. Sanovat että höpö höpö.. Kyllä minä kasvan kyllä lapsikin kasvaa, ei antavat. Ja voi sanoo ku mun koulukaverit, heillä ei oo yhtään maitojuomaa koska heidän maassaan ei oo eläimiä paljon.. he ei, kun kysyt sinäkin, ei oo mitään tietoa maitoasia tai maitotuote.” V4

7.4 Digitaaliseen oppimispeliin liittyviä ajatuksia

Oman teeman muodosti digitaaliseen oppimispeliin liittyvät kysymykset. Kysyimme maahanmuuttajavanhemmilta sitä, että millaisia ajatuksia oppimispeli herättää ja, että millaisia sisältöjä siihen kannattaisi vanhempien mielestä sisällyttää. Vanhempien vastaukset on koottu taulukkoon 1. Vanhemmat kokivat, että peli olisi hyödyllinen, koska se auttaisi kulttuuriin sopeutumisessa ja sitä kautta voisi saada informaatiota helposti ja nopeasti. Osa vanhemmista esitti, että peli olisi hyvä olla myös englanniksi. Sisältöjä, joita vanhemmat peliin halusivat, olivat perustietoja esimerkiksi vaipan vaihtoon liittyen, erilaisia konkreettisia opetusvideoita ja tietoa raskauden eri vaiheista. Myös se, että pelistä löytäisi tarvittavia puhelinnumeroita nähtiin tärkeäksi. Yksi vanhemmista mainitsi myös sen, että olisi hienoa, jos pelissä olisi viestikenttä, jossa voisi kysyä mieltä askarruttavia kysymyksiä, joihin saisi reaaliajassa vastauksen asiantuntijalta.

TAULUKKO 1: Vanhempien oppimispeliin liittyvät vastaukset

Mitä ajatuksia oppimispeli herättää?	Sisällöt
<ul style="list-style-type: none"> -Hyvä silloin, kun saa ensimmäisen lapsen -Sopeuttaa hyvin kulttuuriin -Peli on hyvä idea, koska vanhemmat kiireisiä → nopea informaation saanti -Onko saatavilla englanniksi? 	<ul style="list-style-type: none"> -Tavanomaisia juttuja; Kuinka lasta hoidetaan? Kuinka lasta imetetään? -Opetusvideoita erilaisista aiheista; esimerkiksi miten vaippa vaihdetaan? - Tietoa siitä, mitä tulee tehdä, kun lapsi sairastuu -Viestikenttä, jossa voisi esittää kysymyksiä, ja joku ammattilainen vastaisi niihin reaaliajassa -Tietoa raskauden eri vaiheista; esimerkiksi siitä, että mitä äidin tulee syödä raskauden eri vaiheissa -Tärkeitä puhelinnumeroita

Vanhempien lisäksi ammattilaisilta kysyttiin peliin liittyvät kysymykset, joiden vastaukset on koottu taulukkoon 2. Myös ammattilaiset pitivät peliä hyvänä ideana, mutta siihen koettiin liittyvän myös rajoituksia, liittyen esimerkiksi siihen, että teknologian käyttö on maahanmuuttajille haastavaa, ja siihen, että miten löytää normitettavia asioita niin, että vanhempien luottamus omaan itseensä säilyy. Kuten maahanmuuttajavanhemmillakin, myös ammattilaisten vastauksista nousi esiin kielikysymys. Ammattilaiset pitivät tärkeänä, että peli saataisiin vähintään englanniksi, mutta koska kaikki eivät puhu englantia, niin pelin saaminen arabiaksi, persiaksi, kurdiksi tai ainakin selkosuomeksi nostaisi pelin käyttöprosenttia.

Ammattilaisten mielestä peliin kannattaisi sisällyttää esimerkiksi perustietoa suomalaisen vanhemmuuteen liittyen, tietoa lakiasioista, tietoa suomalaisesta ruuasta ja potilaan oikeuksista, kuitenkin niin, ettei peli olisi liian ohjeellinen, vaan enemmänkin keskusteluun kannustava. Ammattilaisten mukaan tietoa yleensä halutaan esimerkiksi arjen rakentumisesta, avioerotilanteista, tukiraha-asioista, lapsen kehitysvaiheista ja byrokratiasta. Kaikkien kolmen ammattilaisten mielestä peli olisi hyvä apuväline omassa työssä ja siitä voisi järjestää erilaisia teemapäiviä, kunhan henkilökunta saisi siihen riittävän perehdytyksen. Ammatilliset itse kokivat, että olisi hyvä saada ohjeet pelistä koko työyhteisölle ja riittävän perehdytyksen, jotta ammattilaisena osaisi neuvoa pelin eteenpäin maahanmuuttajavanhemmille. Lisäksi ammattilaiset pitivät tärkeänä, että mahdollisissa peliin liittyvissä teknisissä ongelmissa saisi vaivattomasti apua.

TAULUKKO 2: Ammattilaisten vastaukset oppimispeliin liittyen

Pelin sisällöt	Asioita, joista halutaan tietoa perhe-elämään liittyen	Oppimispeliä voisi hyödyntää...
<ul style="list-style-type: none"> - Informatiivisia juttuja: rajojen asetus, vanhemmuus suomalaisissa perheissä -Lakiasioita; esim. lasten oikeudet -Tietoa suomalaisesta ruuasta ja elämän rytmittymisestä -Tietoa suhteesta viranomaisiin -Tietoa vauvan sairaalahoidosta -Potilaan oikeudet; esim. Tulkin käyttö 	<ul style="list-style-type: none"> - Miten vanhempana Suomessa ollaan? - Arjen rakentuminen - Erotilanteista - Tukiasioista: esim. vanhempain rahasta - Lapsen kehitysvaiheista - Byrokratiasta 	<ul style="list-style-type: none"> -Omalla työpaikalla, esimerkiksi keskusteluiloissa -Osana perhetoimintaa, esimerkiksi kielikahviiloissa -Teemapäivissä -Ryhmätoiminnassa

8 POHDINTA

Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää maahanmuuttajavanhempien ja maahanmuuttajien kanssa työtä tekevien ammattilaisten kokemuksia maahanmuuttajien vanhemmuuden haasteista ja vanhemmuuden tukemisesta pikkulapsiperheissä. Kiinnostuksen kohteina olivat erityisesti maahanmuuttajavanhempien haasteet, tuen tarpeet ja kokemukset neuvolasta vanhempien sekä ammattilaisten näkökulmasta.

8.1 Tulosten tarkastelu ja johtopäätökset

Uuteen maahan muuttaessaan maahanmuuttaja kohtaa uuden kulttuuriin, joka voi aiheuttaa erilaisia haasteita vanhemmuuteen, kuten roolien muuttumisen perheen sisällä. Lisäksi maahanmuuttajilla voi olla erilainen näkemys vastuunjaosta perheessä tai vanhempi-lapsi -suhteesta kuin kantaväestöllä. (Lewig 2010, 167; Novitsky 2005,72.) Kaiken kaikkiaan tässä tutkimuksessa tuli ilmi, että maahanmuuttajilla esiintyy useita vanhemmuuden haasteita, joita esiintyi kieleen, kulttuuriin ja kotoutumiseen liittyen. Vanhemmuuden tukeminen koettiin riittämättömäksi, ja sitä tulee kehittää entisestään maahanmuuton kasvaessa. Näin välttäisiin suurempien ongelmien kehittymiseltä ja maahanmuuttajavanhempien syrjäytymiseltä. Lisäksi ammattilaisten mielestä olisi panostettava siihen, että maahanmuuttajat saisivat tietoa myös omalla äidinkielellään, vaikka suomen kielen oppiminen nähtiinkin tärkeäksi. Suomalaisen neuvolan ja sieltä saadun tuen maahanmuuttajavanhemmat kokivat hyödyllisiksi, koska neuvolassa seurattiin lapsen kasvua ja kehitystä sekä sieltä sai hyödyllistä tietoa esimerkiksi ruokaan liittyen. Tyytymättömyyttä neuvolapalveluihin herätti vastaanottoaikojen lyhyt kesto sekä henkilökunnan tietämättömyys esimerkiksi siitä, että kenellä

on oikeus käyttää neuvolaa. Maahanmuuttajavanhemmat kokivat tarvitsevänsä enemmän yksilöllistä neuvontaa käytännön asioissa.

8.1.1 Puutteellinen kielitaito ja yksinäisyys vaikeuttavat vanhemmuutta

Kieleen liittyviä haasteita tässä tutkimuksessa ilmeni esimerkiksi siinä, että maahanmuuttajavanhemmat kokivat suomen kielen oppimisen vaikeaksi. Tämä osaltaan vaikutti siihen, että vanhemmille oli vaikeaa luoda ystävyys-suhteita suomalaisten vanhempien kanssa. Vanhemmat kokivat, että suomalaisten ystävien kautta voisi saada tietoa suomalaisista kasvatuskäytännöistä ja tavoista. Lisäksi osa vanhemmista koki ajanvarauksen netissä vaikeaksi, koska suomen kieli ei ollut niin hyvä, että pystyisi ymmärtämään muutenkin vaikeita ajanvarausvustoja. Tämä hankaloittaa vanhemmuutta siten, että vanhemmat eivät välttämättä saa varattua itselleen tai lapselleen tärkeitä lääkäriaikoja. Sekä vanhemmat että ammattilaiset kokivat haasteeksi maahanmuuttajaperheissä oman äidinkielen säilyttämisen suomen kielen oppimisen lomassa. Myös Alitolppa-Niitamo (2005, 46) pitää kielenoppimista merkittävänä haasteena.

Kulttuuriin liittyviä hankaluuksia ilmeni esimerkiksi siinä, miten perheessä löydetään tasapaino kahden eri kulttuurin välillä, etenkin kun lapset yleensä sisäistävät vanhempiaan nopeammin suomalaisen kulttuurin tavat ja käytänteet. Toisaalta maahanmuuttajavanhemmat voi sovittaa yhteen kahden eri kulttuurin parhaat puolet, jolloin lapsi saa rikkaan kasvu-ympäristön (Miten kasvatat lapseni Suomessa 2011). Lisäksi ammattilaiset kokivat, että kitkaa vanhempien ja koulun välille aiheuttaa se, että suomalaisissa kouluissa puhutaan avoimesti esimerkiksi seksuaalisuudesta, joka taas toisissa maissa on tabu. Tämä on ammattilaisen mukaan johtanut siihen, että vanhemmat ovat tunteneet suuttumusta koulua kohtaan. Kososen (2001, 154) mukaan suomalainen koulujärjestelmä on yleensä maahanmuuttajille vieras. Tämä saattaa aiheuttaa vanhemmille avutto-

muuden tunnetta tai ristiriitoja vanhempien ja koulun välillä. Tässä tutkimuksessa ammattilaiset toivat haastatteluissaan ilmi myös maahanmuuttajaperheisiin kohdistuneet lastensuojeluilmoitukset, jotka ovat aiheutuneet pitkälti eri kulttuurien kasvatuskäytänteiden väärinymmärryksestä.

Osa tutkimukseen osallistuneista vanhemmista koki vaikeaksi sen, että heidän on vastattava yksin lasten hoidosta ja kasvatuksesta, koska heidän omat vanhemmat ovat jääneet toiseen maahan asumaan. Tämä taas vaikuttaa siihen, että vanhemmat saattavat uupua lasten hoitoon, kun heillä ei ole sukulaisia täällä auttamassa lasten hoitamisessa, eikä vanhemmille jää työn ja lastenhoidon lisäksi omaa aikaa, joka olisi oman jaksamisen kannalta todella tärkeää. Myös Wikberg ym. (2014, 93) ovat tuoneet tutkimuksessaan ilmi, että maahanmuuttajaäidit kokivat olevansa yksin lastensa kanssa Suomessa, sillä heidän omat vanhempansa ovat jääneet toiseen maahan. Maahanmuuton myötä perheen sukulaiset ja ystävät saattavat jäädä kauas, eikä perheellä ole laajaa tukiverkostoa, joten he saattavat jäädä kokonaan ilman tukea (*Miten kasvatan lapseni Suomessa -opas*, 11).

Eritahtinen kotoutuminen on merkittävä haaste koko perheelle. Tässä tutkimuksessa ilmeni, että ammattilaiset ovat huolissaan lasten nopeammasta kotoutumisesta. Lisäksi ammattilaiset mainitsivat keskeisenä hankaluutena sen, että lapsi oppii vanhempansa nopeammin kielen ja tätä kautta integroituu nopeammin yhteiskuntaan. Tästä voi seurata se, että lapsi alkaa käyttää hyväksi sitä, että hänen vanhempansa eivät osaa kunnolla suomen kieltä. Myös *Miten kasvatan lapseni Suomessa* -oppaan mukaan lapset sopeutuvat uuteen kulttuuriin ja oppivat kielen nopeammin kuin heidän vanhempansa, jolloin vaarana on se, että lapsesta tulee perheen tulkki ja asioiden hoitaja, mikä saattaa kuormittaa lasta liikaa (*Miten kasvatan lapseni Suomessa*, 11,12).

Kososen (2001, 154) mukaan se, että lapsi oppii suomen kielen ja kulttuurin tavat vanhempiaan nopeammin, voi järkyttää koko perheen tasapainoa ja keskinäisiä suhteita (Kosonen 2001, 15). Samanlaisia tuloksia on saanut myös Heikkilä-Daskalopoulos (2008, 18), jonka tutkimuksen mukaan maahanmuuttajataustaisten perheiden lapset oppivat nopeammin kielen ja tällöin vaarana on, että lapsesta tulee perheen asioiden hoitaja ja tulkki sellaisissa tilanteissa, joihin hän ei välttämättä ole valmis.

Kotoutumisaika on yleensä kolme vuotta. Työ- ja elinkeinotoimistossa voi kuitenkin vielä tarpeen mukaan käydä lisäkursseja kotoutumiseen liittyen. Kotoutumisaika jakoi ammattilaisten keskuudessa mielipiteitä. Osa oli sitä mieltä, että kolme vuotta on riittävä aika ja osan mielestä siinä ajassa ei ehdi oppia riittävän hyvin esimerkiksi kieltä. Huolen aiheeksi nähtiin se, että maahanmuuttajat jäävät ilman tukea kotoutumisvaiheen jälkeen. Myös THL:n mukaan kotoutumisaika ei riitä kaikille, vaan osa maahanmuuttajista tarvitsee tehostettua tukea vielä kotoutumisvaiheen jälkeen (THL: Maahanmuuttajien osallisuus ja kotoutuminen, 2017). Myös Alitolppa-Niitamon (2005, 49) mielestä kotoutuminen ei saisi rajoitua vain kolmeen ensimmäiseen kotoutumisvuoteen, vaan sitä tulisi tarpeen mukaan jatkaa pidempään.

Koska maahanmuuttajat eivät välttämättä osaa suomen kieltä ja uusi yhteiskunta on tuntematon ja vieras, on vaarana, että maahanmuuttajat syrjäytyvät. Ammatillaiset näkivät erittäin tärkeäksi sen, että maahanmuuttajavanhempia tuetaan tarpeeksi yhteiskuntaan integroitumisessa, jotta he eivät jäisi yksin ja syrjäytyisi yhteiskuntarakenteiden ulkopuolelle. Ammatillaiset mainitsivat, että sosiaalisen tukeminen on iso asia, joka liittyy kaupunkisuunnitteluun, kotoutumistoimintaan, yleiseen asenneilmapiiriin ja viranomaistoimintaan. Alitolppa-Niitamo (2005, 39) muistuttaakin, että maahanmuuttajilla voi olla ongelmia, jotka ajatellaan liian helposti johtuvan kulttuurieroista, mutta todellisuudessa ne saattavatkin johtua sosiaalisista vaikeuksista, sillä maahanmuuttajaperheet saattavat

jäädä yksin. Kitkaa maahanmuuton ja uuden yhteiskunnan välille aiheuttaa yhteiskuntarakenteen tuntemisen sekä kontaktien puute. (Alitolppa-Niitamo 2005, 39.) Tärkeää olisi, että maahanmuuttajavanhemmat opiskelisivat uuden kielen ja yrittäisivät integroitua suomalaiseen yhteiskuntaan työnteon tai harrastusten kautta (Miten kasvatan lapseni -opas, 12). Kotoutumislain tavoitteiden mukaisesti kotoutumisen olisi parhaalla mahdollisella tavalla tuettava sitä, että maahanmuuttaja pääsee suomalaisen yhteiskunnan aktiiviseksi jäseneksi (Laki kotoutumisen edistämisestä, 2017). Säävälä (2011, 73) muistuttaa, että tärkeää olisi huomioida maahanmuuton vaikutukset koko perheeseen, eikä pelkästään yksilötasolla.

8.1.2 Vanhemmuuden tukeminen pikkulapsiperheissä

Tämän tutkimuksen mukaan maahanmuuttajien tukikeinoja olisi parannettava, sillä haastattelemiemme ammattilaisten mielestä maahanmuuttajien tukeminen Suomessa ei ole riittävää, vaan esimerkiksi peruspalveluita ja ennaltaehkäisevää toimintaa olisi kehitettävä monesta eri näkökulmasta, esimerkiksi lastensuojelun osalta. Alitolppa-Niitamon (2005) mukaan sosiaalitoimi on oleellinen taho perheiden tukemisessa ja siksi olisikin tärkeää, että sosiaalihuolto sitoutuisi tasarvoisten monikulttuuristen palveluiden tuottamiseen. Kehitettävää olisi Alitolppa-Niitamon mielestä myös julkisten palveluiden joustavuudessa ja erilaisien tarpeiden huomioimisessa. Mikäli ohjausta ei ole tarpeeksi tarjolla, voivat maahanmuuttajan kohtaamat vaikeudet johtaa pahimmassa tapauksessa sosioekonomiseen syrjäytymiseen. (Alitolppa-Niitamo 2005, 39, 45,49.) Myös Mikkonen (2005,66) mukaan maahanmuuttajien erityistarpeita tulisi ottaa enemmän huomioon tehostamalla ohjaamista, tiedottamista ja neuvontaa.

Neuvonnan saaminen omalla äidinkielellä nähtiin tutkimuksessa tärkeäksi, sillä se tukisi maahanmuuttajien osallisuutta ja parantaisi tiedonsaantia entisestään.

Ammattilaisten mielestä tulisi kehittää sitä, että maahanmuuttajavanhemmat saisivat tietoa ja neuvontaa myös omalla äidinkielellä, vaikka suomen kielen oppiminen onkin tärkeää. Se, että panostettaisiin lisää siihen, että palveluita tarjotaan eri kielellä, vahvistaisi maahanmuuttajien osallisuutta merkittävästi. Maahanmuuttajavanhemmat kertoivat hankkineensa tietoa lapsen kasvattamiseen liittyen kuuntelemalla oman maan radio-ohjelmia ja lukemalla kirjallisuutta omalla äidinkielellä. Olennaisinta tietoa ei siis saatu kaikkien vanhempien kohdalla esimerkiksi neuvolasta. Väestöliiton seksuaalipoliittinen ohjelma korostaakin sitä, että maahanmuuttajien tulisi saada neuvontaa omalla äidinkielellä (Koponen ym. 2012, 139). Kivijärvi (2012, 249) muistuttaa, että mikäli yhteinen kieli puuttuu, käytetään tulkkia, sillä tulkki on perheen oikeus. Kuitenkin osa ammattilaisista mainitsi sen, että joissain organisaatioissa ei ole tulkkia saatavilla, mikä puolestaan hankaloittaa maahanmuuttajien tukemista, koska yhteinen kieli puuttuu.

8.1.3 Neuvolassa seurattiin lapsen kehitystä, mutta perusasioista tiedottaminen jäi vajaaksi

Tämän tutkimuksen tulokset osoittavat, että vaikka suomalaista neuvolasta saatua hoitoa voidaan pitää laadukkaana, löytyy siitä ongelmakohtia. Maahanmuuttajavanhemmat olivat kaikki pääosin tyytyväisiä neuvolasta saamaansa hoitoon. He kokivat hyvänä sen, että neuvolassa seurattiin lapsen kasvua ja kehitystä sekä puututtiin mahdollisiin ongelmatilanteisiin. Myös Wikberg ym. (2014, 91) ovat saaneet samankaltaisia tuloksia. He toivat tutkimuksessaan esille, että maahanmuuttajaäidit ovat saaneet suomalaisessa neuvolassa hyvää hoitoa omaan terveyteen sekä lapsen terveyteen ja hyvinvointiin liittyen. Äidit kuvailivat, kuinka säännölliset terveystarkastukset, testit ja tutkimukset ovat olleet hyväksi heidän lapsensa psyykkiselle kehitykselle (Wikberg ym. 2014, 90).

Vaikka suhtautuminen neuvolaan olinkin pääosin positiivista, kaikki tämän tutkimuksen vanhemmat kuitenkin mainitsivat jotain kehitettäviä asioita neuvolan toimintaan liittyen. Osa vanhemmista oli sitä mieltä, että neuvolassa ei saisi olettaa, että tietopohja perusasioissa on samanlainen kuin suomalaisilla vanhemmilla. Maahanmuuttajavanhemmat kokivat tarvitsevansa lisää tietoa käytännön asioista, kuten maidon antamisesta ja D-vitamiinin käytöstä. Myös sosiaali- ja terveysministeriön (2004) mukaan maahanmuuttajavanhemmat tarvitsevat lisätietoa erityisesti juuri maitotuotteiden ja D-vitamiinin käytöstä lapsilla, koska lämpimissä maissa D-vitamiini saadaan auringosta eikä sitä tarvitse erikseen antaa, ja maitotuotteet saattavat olla vieraita (Sosiaali- ja Terveysministeriö 2014, 250). Myös ammattilaisten mielestä neuvolassa hoitohenkilökunnan ei tulisi olettaa, että maahanmuuttajavanhemmat osaisivat kysyä itse neuvoa asioihin, vaan neuvolan tulisi tarjota enemmän perustietoa. Yksi maahanmuuttajavanhempi toi myös esiin, että hän ei ollut saanut tarpeeksi tietoa esimerkiksi eri kipulääkevaihtoehtoista synnytykseen liittyen. Myös Small ym. (2014, 2-3) saivat samankaltaisia tuloksia. Heidän tutkimuksessaan yleisenä ongelmana neuvolassa maahanmuuttajanaisten osalta nähtiin maahanmuuttajanaisten tiedonpuute siitä, miten hoito neuvolassa toteutetaan ja millaisia eri vaihtoehtoja on tarjolla hoidon suhteen.

Lisäksi maahanmuuttajavanhemmat kokivat, että neuvolan henkilökunta tarvitsee lisää koulutusta kulttuurien väliseen kohtaamiseen ja tietoa erilaisista kulttuureista. Sosiaali- ja terveysministeriönkin (2004) mukaan neuvolatyöryhmän on perehdyttävä tarpeeksi erilaisiin kulttuureihin, jotta he osaisivat tukea maahanmuuttajavanhempia riittävästi (Sosiaali- ja terveysministeriö 2004, 249). Wikbergin ym. (2014, 91) tutkimuksessa maahanmuuttajaäidit kuitenkin kokivat, että jotkut hoitajat neuvolassa tiesivät joitakin maahanmuuttajaäitien kulttuureista heijastuvia tarpeita jo etukäteen. Tyytymättömyyttä neuvolaan tässä tutkimuksessa herätti myös se, että neuvolassa ei välttämättä tiedetty, että kenellä on oi-

keus käyttää neuvolan palveluita, vaan vanhemmat ohjattiin yksityiseen sairaalaan, vaikka heillä oli oikeus neuvolan käyttöön. Osalle vanhemmista ei edes tarjottu mahdollisuutta osallistua perhevalmennukseen. Myös Wikbergin ym. (2014, 93) tutkimustuloksissa ilmenee, että joillakin äideillä on ollut epäselvyyttä siitä, minne mennä ja keneltä voi pyytää neuvoa raskaaksi tullessaan. Roos (2009, 146) korostaa, että neuvoloiden perhevalmennuksessa monikulttuurisuus tulisi nähdä rikkautena, ja olisikin tärkeää huomioida vanhempien erilaiset kulttuurikäsitkset jo ennen lapsen syntymää.

Osa vanhemmista koki, että neuvolassa ei ole riittävästi aikaa huomioida eri kulttuuritausta tulevia vanhempia, sillä vastaanottoajat ovat samanpituisia kuin suomalaisilla vanhemmilla. Osa oli sitä mieltä, että neuvolassa on kuitenkin tarpeeksi aikaa esittää omia kysymyksiä ja vastaanottoajat ovat riittävän pitkiä. Heikkilä-Daskalopouloksen (2008, 24) mukaan kunnasta riippuen terveydenhoitajalla on mahdollisuus varata pidempi aika niille, jotka vaativat enemmän tukea.

8.1.4 Digitaalinen oppimispeli kotoutumisen tueksi

Tutkimuksemme on osa BabyTrail -hanketta. Opinnäytetyömme kautta selvitimme maahanmuuttajavanhempien ja ammattilaisten näkemyksiä oppimispeleistä yhtenä mahdollisena työkaluna tukea maahanmuuttajien vanhemmuutta. Sekä maahanmuuttajavanhempien että ammattilaisten mielestä peli olisi hyödyllinen. Molemmissa ryhmissä nousi kuitenkin esiin se, että tuleeko peli pelkästään suomeksi, vai saataisiinko siitä myös englanninkielinen versio. Kuitenkin ammattilaiset toivat esiin sen, että läheskään kaikki eivät puhu englantia. Tämä on havaittavissa taulukosta 2, jonka mukaan englanti on Suomessa vasta viidenneksi puhutuin kieli, kun taas arabia on kolmanneksi yleisin. Haasteena pelissä nähtiin ammattilaisten mielestä myös se, että teknologian käyttö saattaa olla maahanmuuttajille hankalaa. Ammattilaiset pitivät tärkeänä sitä, että peliä pelatettaisiin ensin yhdessä ryhmänä ja jaettaisiin kokemuksia vanhemmuudesta sekä

pelin herättämistä ajatuksista yhdessä. Sitten jokainen voisi pelata peliä myös yksin kotona.

Peliin liittyvien kysymysten kautta saatiin tärkeää tietoa maahanmuuttajavanhempien vanhemmuuden tuen tarpeista, joten peliin liittyvät tulokset ovat kiinnostavia yleisemminkin, ei pelkästään pelin kehittämiseen liittyen. Peli voisi toimia maahanmuuttajien kotoutumisen tukijana, niin että vanhemmat saisivat sitä kautta hyödyllistä tietoa perhe-elämään liittyvistä asioista. Tutkimuksessamme havaittiin, että vanhemmat etsivät paljon tietoa oman maansa internetsivustoilta, joten pelin avulla vanhemmat saisivat tietoa nimenomaan suomalaisista tavoista ja käytänteistä. Tämän lisäksi ammattilaiset voisivat ohjata vanhempia pelin pelaamiseen, joten myös ammattilaiset saisivat pelistä hyvän työkalun omaan työhönsä. Lisäksi LAPE:ssa on tavoitteena, että verkossa olisi yhä entistä enemmän saatavilla matalan kynnyksen palveluja, joten digitaalinen peli on erittäin ajankohtainen (Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma).

8.2 Käytännön johtopäätökset

Neuvolassa ei varmastikaan voida saavuttaa tilannetta, jossa kaikki hoitajat tietäisivät kaikista eri kulttuureista kaiken. Olisi kuitenkin tärkeää, että terveydenhoitajat ottaisivat huomioon sen, että perhe tulee eri kulttuurista ja miettivät, että miten toimia perheen kanssa, niin että he saavat mahdollisimman paljon tarvitsemaansa tukea. Perheeltä voi myös kysyä suoraan sitä, että miten heidän kulttuurissa toimitaan tai esimerkiksi sitä, että millaista ruokaa heidän maassa lapselle annetaan. Oleellista olisi siis huomioida erilainen tausta, eikä olettaa, että tiedot ja taidot ovat samat kuin suomalaisilla vanhemmilla. Palvelujen kysynnän kasvu onkin nostanut esille sen, että maahanmuuttajien parissa työskentelevillä ammattilaisilla on oltava riittävä koulutus ja valmius kohdata eri kulttuuritaustasta tulevia ihmisiä (Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma).

Maahanmuuttajia kohdattaessa tärkeää olisi huomioida maahanmuuton vaikutukset koko perheeseen. Tämän tutkimuksen tulokset osoittavat, että maahanmuuton yleistyessä peruspalveluita on kehitettävä niin, että maahanmuuttajat saisivat palvelua samalla tavalla kuin kantasuomalaiset. Lisäksi erilaisia ajanvauvustoja olisi hyvä tehdä suomen lisäksi myös eri kielillä. Olisi tärkeää, että maahanmuuttajien kohtaamat haasteet otettaisiin vakavasti ja heitä tuettaisiin tarpeeksi kotoutumisessa ja suomalaiseen yhteiskuntaan kiinnittymisessä. Myös LAPE:ssa painopiste maahanmuuttajilla on kotoutumisen ja peruspalveluiden kehittämisessä, erityisesti ennaltaehkäisevässä ja matalan kynnyksen toiminnassa. Erityistä huomiota muutosohjelmassa kiinnitetään kuntien kykyyn tarjota lapsille, nuorille ja perheille kotoutumisen kannalta tärkeät palvelut. (Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma)

Konkreettisella tasolla tässä tutkimuksessa tuli esiin maahanmuuttajien yksinäisyys siinä, kun kysyimme haastateltavilta, että olisiko heillä joitain kontakteja, jotka haluaisivat osallistua tutkimukseemme, niin oikeastaan kenelläkään vanhemmista ei ollut antaa yhteystietoja. Ammattilaiset kokivat erittäin merkittävänä sen, että vanhempia tuettaisiin tarpeeksi yhteiskuntaan kiinnittymisessä. Ammattilaisen mukaan sosiaalisuuden tukemisessa kyse onkin laajemmin kaupunkisuunnittelusta, kotoutumistoiminnan resursseista ja yleisestä asenneilmastosta. Varmasti maahanmuuttajien oma aktiivisuus vaikuttaa, mutta kyse on myös siitä, että kuinka hyvin maahanmuuttajille tiedotetaan heitä koskevista asioista.

Tutkimuksen tulokset toivat uutta tietoa maahanmuuttajien vanhemmuuden haasteista ja tuen tarpeista. Lisäksi se antoi tietoa maahanmuuttajien kokemuksista neuvolasta, ja siitä, että missä asioissa maahanmuuttajat kohtasivat tyytymättömyyttä neuvolaan liittyen. Näin tutkimuksen tulokset antavat viitteitä siitä,

että mitä neuvolassa tulisi ottaa erityisesti huomioon, kun maahanmuuttajien määrä on jatkuvasti kasvussa. Tutkimustulosten pohjalta voidaan myös pohtia sitä, että miten maahanmuuttajavanhemmat saataisiin aktiivisesti mukaan yhteiskunnan toimintaan, jotta lapsista ei tulisi perheen asioiden hoitajia oppiesaan kielen ja kulttuurin tavat vanhempiaan nopeammin.

8.3 Tutkimuksen rajoitukset ja jatkotutkimusmahdollisuudet

Tutkimuksemme kannalta keskeisimmät luotettavuuteen vaikuttavat tekijät liittyvät aineiston pienuuteen, tutkittavien heterogeenisyyteen, menetelmän valintaan ja käytettävien lähteiden vähäisyyteen. Eskola ja Suoranta (2014, 212) tuovat esiin neljä eri käsitettä, joiden avulla voidaan arvioida tutkimuksen luotettavuutta. Ensimmäinen *uskottavuus* tutkimuksessa tarkoittaa sitä, että tutkijan on varmistettava, vastaavatko hänen käsityksensä ja tulkintansa ilmiöstä tutkittavien käsityksiä. Tässä tutkimuksessa pyrimme tutustumaan tutkittavaan aiheeseemme huolella ennen aineiston keruuta. Osallistuimme esimerkiksi erilaisiin vapaaehtoisiin maahanmuuttajien parissa, jotta oppisimme vuorovaikutuksen kautta ymmärtämään heidän kokemusmaailmaansa paremmin. Olimme mm. auttamassa heitä opiskelemaan suomea sekä otimme osaa maahanmuuttajille suunnattuihin perhekahviloihin. Luimme myös runsaasti omaan aiheeseemme linkittyviä muita tutkimuksia ja pyrimme rakentamaan tiettyä kuvaa aiheesta ilmiönä myös sitä kautta.

Toinen käsite liittyy tulosten *siirrettävyyteen* eli siihen, että ovatko tulokset siirrettävissä tietyin ehdoin myös muihin kohteisiin tai tilanteisiin. (Eskola ja Suoranta 2014, 212). Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli pyrkiä ymmärtämään maahanmuuttajien ja ammattilaisten kokemuksia vanhemmuuden tukemisesta ja haasteista heidän omasta näkökulmastaan. Päämääränämme on ollut tutkimuksen ilmiön kuvaaminen ja ymmärtäminen, ei yleistettävän tiedon saavuttaminen. Lisäksi tulosten yleistettävyys olisi mahdotonta tutkittaviemme vähäisen määrän vuoksi. Tuomi ja Sarajärvi (2009, 85) kuvaavatkin, että laadullisessa tutkimuksessa ei ole tarkoitus tavoitella yleistettävää tietoa, vaan tärkeintä on ilmiön tai tapahtuman kuvaaminen, toiminnan ymmärtäminen ja mielekkään tulkinnan antaminen jollekin ilmiölle. Tutkimuksemme onnistui tuomaan esiin maahanmuuttajien

vanhemmuuden haasteita, tuen tarpeita ja kokemuksia neuvolasta, vaikkakin aineisto olisi voinut olla laajempi.

Kolmas käsite on *varmuus*, joka tarkoittaa sitä, että tutkimuksen teossa otetaan mahdollisuuksien mukaan huomioon sellaiset asiat, joita ei ole voitu etukäteen ennakoida (Eskola ja Suoranta 2014, 212). Haastateltavien löytäminen tutkimukseen osoittautui todella vaikeaksi, mikä omalta osaltaan vaikutti haastatteluaineiston kokoon. Löysimme useita haastateltavia maahanmuuttajavanhempia, jotka lupautuivat tutkimukseemme, mutta lopulta emme kuitenkaan saaneet heihin yhteyttä, kun aloimme sopimaan tarkkaa ajankohtaa haastatteluille. Syitä tähän ovat mahdollisesti voineet olla maahanmuuttajien luottamuksen puute omien kokemusten luovuttamiseen ja niiden nimettömänä pysymiseen, sillä muissa kulttuureissa nämä asiat eivät välttämättä ole niin säännönmukaisia ja luotettavia, sekä kielitaidon puute ja pelko siitä, että ei saisi ilmaista itseään haluamallaan tavalla. Myös Säävälä (2011, 73,74) havaitsi tutkimuksessaan, että tutkimuksen tekeminen etnisistä väestöistä on haastavaa, koska haastateltavia on vaikea löytää kielivaikeuksien tai yleisen haluttomuuden vuoksi. Myös torjunta yhteiskunnassa voi saada maahanmuuttajat suhtautumaan kielteisesti tutkimuksen tekoon. (Säävälä 2011, 73,74.) Koska vanhempien saaminen mukaan tutkimukseen osoittautui haastavaksi, päädyimme haastattelemaan myös ammattilaisia.

Tutkimuksen varmuuden arviointiin vaikutti myös maahanmuuttajien heterogeenisyys. Emme etukäteen tienneet millaisista lähtökohdista tai kulttuureista tutkittavat vanhemmat tulevat, joten oli vaikeaa laatia sellaiset haastattelukysymykset, joiden avulla päästäisiin tarpeeksi syvälle maahanmuuttajien kokemuksiin. Emme myöskään voineet etukäteen tietää millaisia kokemuksia heillä on. Omat rajoituksensa tutkimukselle asetti myös se, että tutkittavien suomen kielen taitotaso oli hyvin erilainen ja osa vanhemmista kertoikin, että olisi paljon kokemuksia jaettavana, mutta kielen osaamattomuus rajoittaa niiden ilmaisua. Meidän tulikin huomioda kielen mahdollinen vaikeus maahanmuuttajille haastattelukysymyksiä laatiessamme. Joitakin kysymyksiä jouduimme tarkentamaan osalle vanhemmista, mutta muuten haastattelut sujuivat hyvin. Yksi haastattelu toteutettiin ja litteroitiin englanniksi, mutta käännsimme kuitenkin aineistosta nousseet merkittävät asiat suomeksi. Käännösten tekemisessä on aina riskinsä siinä, että käännetty versio voi antaa väärän merkityksen alkuperäiselle asialle. Koimme, että ammattilaisten haastattelukysy-

mykset toimivat hyvin ja heidän haastattelunsa tuottivat paljon asiaa, vaikka heille laadittuja kysymyksiä olikin vähän. Ammattilaisten haastattelut sujuivatkin keskusteleavassa ilmapiirissä, ei niinkään tarkasti rajattujen kysymysten kautta. Alasuutari (2011, 74) tuo kuitenkin vielä ilmi, että on mahdotonta arvioida, onko haastateltavien antama kuva tutkittavasta aiheesta todellinen.

Haastatteluaineistojen laajuuteen ja tarkkuuteen saattoi vaikuttaa myös osan haastatteluista suorittaminen parihaastatteluina, jolloin voidaan pohtia sitä, vaikuttiko puolison läsnäolo vastausten todenmukaisuuteen tai että olisiko aineistosta tullut etenkin naisten osalta kattavampi, jos puolisoa ei olisi ollut paikalla. Toisaalta yksilöhaastatteluissa vastauksiin saattoi vaikuttaa myös puolison läsnäolottomuus. Myös se, että meitä haastattelihoita oli haastatteluissa paikalla kaksi (lukuun ottamatta kolmea haastattelua, joissa meistä haastattelijana oli vain toinen) saattoi vaikuttaa haastatteluihin. Emme kuitenkaan huomanneet mitään erityistä eroa esimerkiksi haastattelujen kestoissa verrattuna siihen, oliko meitä haastattelijoina kaksi vai yksi paikalla. Koimme lähinnä, että yhdessä tehdyissä haastatteluissa etuna oli mahdollisuus kysyä tutkittavilta sellaisia asioita, joita toiselle meistä ei välttämättä tullut mieleen. Näin meillä oli mahdollisuus saada aineistosta rikkaampi. Kokonaisuudessaan tutkimuksen tekemisen näkökulmasta oli hyvä, että meitä oli kaksi, sillä meillä oli näin mahdollisuus keskustella yhdessä erinäisistä ongelmista ja ideoista, joita tutkimuksen tekemisen aikana tuli vastaan, mikä toi monipuolisempia näkökulmia työhömmä ja lisäsi näin tutkimuksen luotettavuutta.

Viimeinen käsite on *vahvistuvuus* eli tutkimuksessa tehdyt tulokset saavat tukea toisista tutkimuksista (Eskola & Suoranta 2014, 213). Tämän tutkimuksen tuloksissa voidaan nähdä samankaltaisuutta aikaisempien tutkimuksien kanssa, mikä vahvistaa tuloksien todenmukaisuutta. Tulokset on myös pyritty raportoimaan mahdollisimman tarkasti. Kuitenkin, koska maahanmuutto Suomeen on lähtenyt kasvuun vasta hiljattain, on tutkimuksemme aiheita tutkittu varsin vähän. Tämä taas on vaikuttanut osaltaan tässä tutkimuksessa hyödynnettävään lähdekirjallisuuden saatavuuteen. Lähteitä on ollut varsin hankala löytää, ja useat käyttämämme lähteet ovatkin jo melko vanhoja, koska uusia vastaavanlaisia ei ole ollut saatavilla. Luotettavuuteen tämä ilmiö vaikuttaa siten, että emme voi taata kaiken käyttämistämme lähteistä ilmenevän tiedon olevan ajan tasalla. Pyrimme kuitenkin varmistamaan, että oman tutkimuksemme tulokset olisivat mahdollisimman

ajantasaisia, ja tästä syystä esimerkiksi halusimme, että haastateltavien vanhempien lapset olivat alle seitsemän vuotiaita, jotta vanhempien neuvolakokemuksista ei olisi kulunut kauan aikaa.

Fenomenologinen tutkimuksen lähestymistapa osoittautui myös varsin vaikeaksi menetelmäksi, sillä kokonaisuudessaan se on todella laaja menetelmä ja siihen suurempi perehtyminen olisi vaatinut enemmän aikaa kuin meillä oli käytettävissämme. Tämän vuoksi päädyimme hyödyntämään fenomenologiaa vain soveltuvien osien. Halusimme päätyä fenomenologiassa, koska siihen kuuluu juuri haastateltavien kokemusmaailman ja merkitysten selvittäminen, joten se sopi hyvin tutkimuksemme luonteeseen. Fenomenologiassa oleellista on yksilön ja ympäröivän maailman välinen suhde, jota yritimme tutkimuksessa tuoda esiin. Tiesimme, että strukturoitu haastattelu ei välttämättä tuota kovin rikasta haastatteluaineistoa, mutta koimme kuitenkin, että halusimme luoda tietyt kysymykset selkeyttämään haastattelujen kulkua.

Melko haastavan aiheen ja maahanmuuttajavanhempien vastausten niukkuuden vuoksi analyysissä ei päästy välttämättä niin syvälliseen aineiston tulkintaan, kun etukäteen olimme ajatelleet. Toisaalta laadullisessa tutkimuksessa on lähes mahdotonta etukäteen arvioida riittävän aineiston kokoa. Analyysin kattavuudella tarkoitetaan sitä, että tulkin-toja ei perusteta satunnaisiin tulkintoihin aineistosta, vaan analyysi on systemaattista. (Eskola & Suoranta 2014, 216.) Tämän tutkimuksen aineisto analysoitiin huolellisesti usean eri vaiheen kautta. Laadimme aineistosta nousseista asioista taulukoita, joihin luokittelimme haastateltavien kokemuksia. Loimme myös merkityskokonaisuudet, joiden alle kokosimme lopulta kuhunkin kokonaisuuteen sopivat asiat, ja rakensimme niistä kuvion. Analyysin luotettavuutta lisää analyysin vaiheittainen eteneminen ja analyysiin perehtyminen taulukoiden ja kuvioiden kautta, sillä ne lisäävät tutkimuksen läpinäkyvyyttä. Myöskin se, että meitä oli kaksi, jotka kävivät saman aineiston läpi, pienensi todennäköisyyttä siitä, että jotakin tutkimuksen kannalta merkittävää olisi jäänyt huomaamatta tai että analyysi olisi toteutettu virheellisesti. Toteutimme litteroinnit sanasta sanaan pyrkien eläytymään haastateltavien kokemusmaailmaan. Tuomi ja Sarajärvi (2009, 135-136) korostavat, että luotettavuutta arvioitaessa on tarkasteltava sitä, kuinka hyvin tutkija on pyrkinyt ymmärtämään ja kuulemaan haastateltavia, ja ovatko tutkijan omat mielipiteet vaikuttaneet tulkintaan.

Tämän tutkimuksen kautta voi saada maahanmuuttajavanhempien omat äänet kuuluviin ja heidän kokemuksensa esille. Maahanmuuttajavanhempien omien kokemusten esille tuominen voi edesauttaa heitä koskevien palveluiden kehittämistä. Tutkimusta tehdesämme meitä alkoi kiinnostaa enemmän erityisesti maahanmuuttajavanhempien kohtaamat haasteet. Jatkotutkimusmahdollisuutena tässä tutkimuksessa on maahanmuuttajaperheiden kohtaamien haasteiden syvällisempi tutkiminen. Toisaalta voisi olla mielenkiintoista tutkia tässä tutkimuksessa haastateltuja vanhempia esimerkiksi kymmenen vuoden päästä ja selvittää, että millaisia kokemuksia heillä on suomalaisesta päiväkodista tai koulujärjestelmästä. Koemme tärkeäksi sen, että maahanmuuttajia saataisiin paremmin mukaan tieteellisiin tutkimuksiin ja tätä kautta saataisiin heidän kohderyhmästään lisää tietoa. Tämä on tärkeää etenkin siksi, että maahanmuuttajien määrä on ollut jatkuvassa kasvussa viimevuosien aikana.

LÄHTEET

Alasuutari, P. 2011. Laadullinen tutkimus 2.0. Tampere: Vastapaino

Alitolppa-Niitamo, A. 2005. Maahanmuuttajataustaiset perheet ja hyvinvoinnin edellytykset. Teoksessa A. Alitolppa-Niitamo, I. Söderling & S. Fågel. (toim.) Olemme muuttaneet: Näkökulmia maahanmuuttoon, perheiden kotoutumiseen ja ammatillisen työn käytäntöihin. Helsinki: Väestöliitto, 37–50.

Alitolppa-Niitamo, A. & Söderling, I. 2005. Johdanto. Teoksessa A. Alitolppa-Niitamo, I. Söderling & S. Fågel. (toim.) Olemme muuttaneet: Näkökulmia maahanmuuttoon, perheiden kotoutumiseen ja ammatillisen työn käytäntöihin. Helsinki: Väestöliitto, 7.

Baby Trail. 2017. <http://babytrail.fi/#sisaltofixer>. Luettu 04.10.2017

Eskola, J. & Vastamäki, J. 2010. Teemahaastattelu: Opit ja Opetukset. Teoksessa J. Aaltola & R. Valli. (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Jyväskylä: PS-kustannus, 26–44.

Eskola, J. & Suoranta, J. 2014. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tallinna: Vastapaino

Gissler, M., Malin, M., Matveinen, P., Sarvimäki, M. & Kangasharju, A. 2006. Maahanmuuttajat ja julkiset palvelut. Työpoliittinen tutkimus 296. Helsinki:Stakes.

Halonen, O. & Tervo, H. 2012. Tuloksellisuustarkastuskertomus. Työperäinen maahanmuutto. Helsinki: Edita Prima oy

Heikkilä-Daskalopoulos, S. 2008. Maahanmuuttajataustaiset lapset ja perheet palvelujärjestelmässä -asiantuntijoiden näkökulma. Lastensuojelun keskusliitto, 1-44.

Huttunen, L., Löytty, O. & Rastas, A. 2014. Suomalainen monikulttuurisuus. Teoksessa A. Rastas, L. Huttunen & O.Löytty. (toim.) Suomalainen vieraskirja. Kuinka käsitellä monikulttuurisuutta. Tampere:Vastapaino, 16-40.

Kivijärvi, T. 2012. Maahanmuuttajataustaisen lapsen ja perheen tukeminen. Teoksessa E. Hujala. & L. Turja. 2012. (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. PS-Kustannus. 246-259.

Kolonen, H. & Koskinen, K. 2014. Maahanmuuttajat. Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos. <https://www.thl.fi/fi/web/lastenneuvolakasikirja/ohjeet-ja-tukimateriaali/terveysneuvonta/imetysohjaus/maahanmuuttajat>. Luettu: 29.2.2017.

Koponen, P., Klemetti, R., Surcel, H-M., Mölsä, M., Gissler, M., Weiste-Paakkonen, A. 2012. Raskauden ehkäisy, raskaudet, synnytykset ja imetys. Teoksessa A. Castaneda, S. Rask, P. Koponen, M. Mölsä & S.Koskinen. (toim.) Maahanmuuttajien terveys ja hyvinvointi. Tutkimus venäläis-, somalilais- ja kurditaustaisista Suomessa. Terveyden ja Hyvinvoinnin laitos, raportti 61/2012, 134-140.

Korhonen, S. 2017. Vanhempana vahvemmaksi – Kohti myönteistä vuorovaikutusta: Työmalli ja ryhmäinterventio vanhempien kokemana. Perheterapia-lehti. 3/17, 32-51.

Kosonen, L. 2001. Maahanmuuttajanuorten tukeminen käytännössä. Teoksessa K. Liekbind. (toim.) Monikulttuurinen Suomi. Helsinki: Gaudeamus, 149-157.

Kotoutumissuunnitelma. <http://kotouttaminen.fi/kotoutumissuunnitelma>.

Luettu 24.3.2017

Kuusio, H. 2017. Pääseekö ulkomaalainen terveyspalveluihin? Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos, 1-14.

Kuusio, H., Koskimäki, I., Koponen, P. & Weiste-Pakkanen, A. 2014. Maahanmuuttajat terveystalveluiden käyttäjinä. Terveiden- ja hyvinvoinninlaitos, 1-23.

Laine, T. 2015. Miten kokemusta voidaan tutkia? Fenomenologinen näkökulma. Teoksessa R. Valli & J. Aaltola. (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Jyväskylä: PS-kustannus, 29-51.

Laki kotoutumisen edistämisestä.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20101386>. Luettu: 10.4.2017.

Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma.

<https://verkkojulkaisut.valtioneuvosto.fi/stm/zine/13/cover>. Luettu 10.10.2017

Leinonen, J. 2017. Maahanmuutto ja monikulttuurisuus. Siirtolaisinstituutti, 1-9. <https://www.slideshare.net/THLfi/maahanmuutto-ja-monikulttuurisuus-johanna-leinonen>. Luettu: 1.10.2017

Lewig, K., Arney, F., Salveron, M. & Barredo, M. 2010. Parenting in a new culture: working with refugee families. Teoksessa F. Arney. & D. Scott. (toim.) Working with Vulnerable Families. A partnership approach. Cambridge university press, 157-184.

Maahanmuuttajien osallisuus ja kotoutuminen. 2017. Terveiden- ja hyvinvoinnin laitost. <https://www.thl.fi/fi/web/maahanmuuttajat-ja-monikulttuurisuus/maahanmuuttajien-osallisuus-ja-kotoutuminen>. Luettu: 14.9.2017

Maahanmuuttovirasto. 2017. Sanasto. http://www.migri.fi/medialle/sanasto#M_fi_ Luettu: 2.10.2017

Martikainen, T. 2009. Eettisiä kysymyksiä maahanmuuttajien tutkimuksessa. Suomen kansantaloustietouden tutkimusseura KY. VOL 16-2/2009, 1-9.

Miettinen, T., Pulkkinen, S. & Taipale, J. 2010. Johdanto. Teoksessa T. Miettinen, S. Pulkkinen & J. Taipale. (toim.) *Fenomenologian ydinkysymyksiä*. Helsinki: Gaudeamus, 9–24.

Mikkonen, A. 2005. Työttömät ja työvoiman ulkopuolella olevat maahanmuuttajat: kokemuksia kotouttamistoiminnasta. Teoksessa A. Alitolppa-Niitamo, I. Söderling & S. Fågel. (toim.) *Olemme muuttaneet: Näkökulmia maahanmuuttoon, perheiden kotoutumiseen ja ammatillisen työn käytäntöihin*. Helsinki: Väestöliitto, 53–68.

Miten kasvatan lapseni Suomessa. Väestöliitto.

<http://www.vaestoliitto.fi/@Bin/1716995/ARABIA-suomennos.pdf> 1–37.

Luettu 31.3.2017

Novitsky, A. 2005. Maa vaihtuu - roolit muuttuvat. Teoksessa A. Alitolppa-Niitamo, I. Söderling & S. Fågel. (toim.) *Olemme muuttaneet: Näkökulmia maahanmuuttoon, perheiden kotoutumiseen ja ammatillisen työn käytäntöihin*. Helsinki: Väestöliitto, 72–81.

Oksi-Walter, P. 2009. Syleilen ulkomaalaista. Teoksessa P. Oksi-Walter, J. Roos & R. Viertola-Cavallari. (toim.) *Monikulttuurinen perhe*. Helsinki: Kustannus Arkki Oy, 67–127.

Pakolaisneuvonta Ry. 2009. http://www.pakolaisneuvonta.fi/dex_html?lid=106&lang=suo. Luettu: 21.4.2017

Patton, M. Q. 2002. *Qualitative research and evaluation methods*. Thousand Oaks: Sage.

Peltola, M. 2014. *Kunnollisia perheitä. Maahanmuutto, sukupolvet ja yhteiskunnallinen asema*. Helsinki: Unigrafia.

Perheen kotoutumissuunnitelma. <http://kotouttaminen.fi/perheen-kotoutumissuunnitelma>. Luettu 24.3.2017

Portes, A. & Rumbaut, R. 2001. Legacies. The story of the Immigrant Second Generation. Berkeley: University of California Press.

Roos, J. 2009. Monikulttuuriset perheet Suomessa. Teoksessa P. Oksi-Walter, J. Roos & R. Viertola-Cavallari. (toim.) Monikulttuurinen perhe. Helsinki: Kustannus Arkki Oy, 128-156.

Rotkirch, A. & Miettinen, A. 2017. Perheenyhdistäminen ja kotoutuminen. Väestöliitto, 1-14.

Ruusuvuori, J., Nikander, P. & Hyvärinen, M. 2010. Haastattelun analyysin vaiheet. Teoksessa J. Ruusuvuori, P. Nikander & M. Hyvärinen. (toim.) Haastattelun analyysi. Tampere: Vastapaino, 9-38.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Schmitt, F. & Piha, J. 2008. Vanhemmuudesta – Vanhempana oleminen ja vanhempana toimiminen. Perheterapia-lehti 2/08. 6-14.

Small, R., Roth, C., Raval, M., Shafiei, T., Korfker, D., Heaman, M., McCourt, C. & Gagnon, A. 2014. Immigrant and non-immigrant women's experiences of maternity care: a systematic and comparative review of studies in five countries. BMC Pregnancy & Childbirth 2014, 14:152.

Saukkonen, P. 2007. Maahanmuutto, monikulttuurisuus ja kulttuuripolitiikka: taustatietoja tutkimukselle ja toiminnalle. http://www.cupore.fi/images/tiedostot/2007/monikulttuurisuus_taustatietoja.pdf. Luettu: 10.4.2017

Sosiaali- ja terveysministeriö. 2004. Lastenneuvola lapsiperheiden tukena. Opas työntekijöille. Helsinki, 248-252.

Säävälä, M. 2011. Perheet muuttoliikkeessä – Perustietoa maahan muuttaneiden kohtaamiseen. Väestöntutkimuslaitos Katsauksia E 41/2011.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2017. <https://www.thl.fi/sv/web/maahanmuuttajat-ja-monikulttuurisuus/tyokalut/kasitteet>. Luettu: 20.3.2017.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2017. Vanhemmuuden roolikartta maahanmuuttajille. <https://www.thl.fi/documents/10542/473765/Suomeksi%20kuvilla.pdf>. Luettu: 20.3.2017.

Tilastokeskus. 2015. <http://www.stat.fi/tup/maahanmuutto/perheet/syntyvyys.html>. Luettu: 20.3.2017

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Ulkomaalaislaki. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2004/20040301>. Luettu: 6.11.2017

Unesco. Unescon kulttuurista moninaisuutta koskeva yleismaallinen julistus. http://www.unesco.org/new/fileadmin/MULTIMEDIA/HQ/CLT/diversity/pdf/declaration_cultural_diversity_fi.pdf . Luettu: 24.3.2017

Wikberg, A., Eriksson, K. & Bondas, T. 2014. Immigrant New Mothers in Finnish Maternity Care: An Ethnographic Study of Caring. *International journal of childbirth*. Volume 4, issue 2. 86–102.

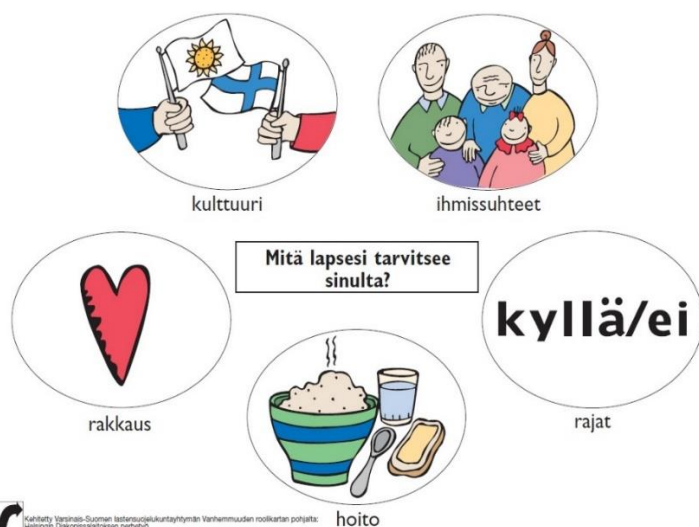
Zandkarimi, M. 2014. Vanhemmuus ja kotoutuminen, verkostojen ja vertaisuuden merkitys. Väestöliitto.

file:///C:/Users/omistaja/AppData/Local/Temp/Turku_2,%2013.5.2014.pdf

Luettu: 07.08.2017

LIITTEET

Liite 1: Vanhemmuuden roolikartta

Liite 2: Haastattelurungot

Haastattelurunko: Ammattilaiset

Taustakysymykset:

Kuinka kauan olet työskennellyt maahanmuuttajaperheiden kanssa?

Mitä työnkuvaasi kuuluu?

TEEMA 1: VANHEMMUUDEN TUEN TARPEET JA KOKEMUKSET MAAHANMUUTTAJILLA

Millaisia haasteita maahanmuuttajat kohtaavat perhe-elämään liittyen Suomessa?

Ovatko maahanmuuttajien tukikeinot mielestäsi Suomessa riittävät?

Mitä tulisi mielestäsi huomioida työskennellessä perheen kanssa, joka on lähtöisin eri kulttuurista?

TEEMA 2: DIGITAALINEN OPPIMISPELI

Mitä ajatuksia oppimispeli vanhemmuudesta ja vauvaperhe-elämästä herättää?

Millaisia sisältöjä sinun mielestäsi tähän peliin kannattaisi sisällyttää ja miksi?

Mitkä ovat niitä asioita, joista eniten halutaan tietoa perhe-elämään liittyen?

Millaisissa tilanteissa/palveluissa oppimispeliä voisi mielestäsi hyödyntää ja miten?

Millaista tukea ja ohjausta ammattilaisena toivoisit pelin käyttöön ottoon?

Mitä muuta haluaisit pelin kehittäjille sanoa?

Miten mielestäsi peliä voisi hyödyntää neuvolassa/perhevalmennuksessa

Haastattelurunko: maahanmuuttajavanhemmat

Taustakysymykset:

Mikä on kotimaasi?

Milloin olet tullut Suomeen?

Kuinka monta lasta olet saanut Suomessa ja kuinka vanhoja he ovat nyt?

Mikä on oma työtilanteesi?

Teema1: VANHEMMUUDEN TUEN TARPEET JA KOKEMUKSET MAAHANMUUTTAJILLA

Millaiset asiat sinua mietityttävät lapsiperhe-elämässä?

Oletko mielestäsi saanut tarpeeksi tietoa vanhemmuudesta?

Minkälainen neuvolasta saatu tieto ja tuki on ollut hyödyllisintä?

Toivoisitko saavanne lisätukea? Jos toivoisitte, niin mihin?

Onko lapsen hoitoon ja vanhemmuuteen liittyen tullut vastaan asioita, joissa on ilmennyt eroavaisuuksia suomalaisen kulttuurin ja kotimaanne kulttuurin välillä?

Teema 2: DIGITAALINEN OPPIMISPELI

Mitä ajatuksia oppimispeli vanhemmuudesta ja lapsiperhe-elämästä herättää?

Millaisia sisältöjä sinun mielestäsi peliin tulisi sisällyttää? (haastava kysymys)

Millaisissa palveluissa/tilanteissa peliä voisi mielestäsi hyödyntää?

Liite 3: Näyte ammattilaisten vastauksista

Maahanmuuttajien vanhemmuuden haasteet	Maahanmuuttajien vanhemmuuden tukeminen	Eri kulttuurista tulevan perheen kohtaaminen
<p>Kielelliset haasteet</p> <p>- "Monesti on niin että lapset oppii sen kielen ja vanhemmat ei" A1</p> <p>- "Tuli vielä mieleen tähän niinku työllistymisestä, että se on kans yks haaste. Pitää olla tietty kielitaso, että pääsee työllistymää tai että pääsee edes kouluun." A1</p> <p>- "Jos vanhemmat haluaa pitää sen (lapsen) 3-vuotiaaksi asti kotona, ja puhuvat sille ainoastaan omaa äidinkieltään, niin sitte voi ollakki, että siinä tulee niitä kielen oppimisen haasteita." A3</p> <p>Kotoutumiseen liittyvät haasteet</p> <p>- "Yks sellanen aika vakavakin haaste on ollut se että maahanmuuttajaperheet tulevat Suomeen, niin lapset kotoutuvat nopeemmin ja ehkä vähän integroituvatkin (nopeammin)" A1</p> <p>- "Kotoutumista on sen kolme vuotta että kun maahanmuuttaja tulee tänne Suomeen ja siitäki on lyhennetty koko ajan vaikkapa suomen kielen oppimisaikaa. Ja sitte sen jälkeen ku se kotoutumisaika loppuu nii ne on iha tyhjänpäällä." A1</p> <p>- "Sit se yksinäisyys on sit semmonen mikä on nyt ehkä tullut... ehkä juuri se, että ei niiku löydä niitä toisia ihmisiä." A3</p> <p>Uuteen kulttuuriin liittyvät haasteet</p> <p>- "Nämä kulttuuriasiat kouluissa, esimerkiks että miten täällä Suomessa puhutaan seksuaalisuudesta ja tällasista asioista ja sitten toisissa maissa se on ihan tabu. On ollu sellasia tapauksia, että vanhemmat on lähteny niiku koulusta suuttuneina, että miten täällä puhutaan tällasista asioista, mikä meille siis taas on ihan normaalia." A1</p>	<p>- "ja sit se mikä on hirveen tärkeää siinä ku on pienemmät lapset, että olis joku tukiverkosto ja vertaistukea ja että lapset sais kavereita." A3</p> <p>"Jos ei vanhemmat ole yhteiskunnan rakenteissa mukana, niin ne on aika itekseen siellä, että siihen vois kyllä kans niinku panostaa." A1</p> <p>"Että se osallisuuden vahvistaminen.. siihen liittyy nää kielikysymykset. On paljon tahoja joille ei edes ole tullut mieleen että tarvisi olla selkosuomeksi tai tarvisi olla palautteitten kysymiseen niinku eri kielisiä mahdollisuuksia." A2</p> <p>- "No kielelliset asiat (vaatii kehitystä), että tietoon on mahdollisuutta suullisesti ja kirjallisesti eri kielillä." A2</p> <p>- "No ei varmasti oo (tukikeinot riittäviä), että kyllä he erilainen ryhmä on. Toisaalta kotoutumisaika on tiivistä ja meillä on niinku hyvät resurssit siihen, mutta sitte niiku siltikään ei meillä saa kaikki riittävästi tukea..." A3</p> <p>- "Kyllä se kolme vuotta on aika pitkä aika (kotoutumisaika) että moni pääsee siinä pitkällekin ja oppii paljon." A3</p> <p>- "Se on jotenki se sosiaalinen puoli tosi tärkeä, et he eivät eristyisi. Että he oikeesti integroituisivat suomalaisen yhteiskuntaan ja siinähän se Suomessa syntynyt lapsi on avain. Se on todella kotouttava elementti se lapsi." A3</p> <p>- "Varsinki jos on sellaset vanhemmat jotka ei niiku oo tässä yhteiskunnan piirissä hirveen aktiivisesti mukana, nii ei ne uskalla eikä ne osaakkaa (hakea apua neuvolasta)." A1</p>	<p>"Kaikissa tällasissa informatiivisissa ja joissa on tarkoitus vähä niiku ehkä opastaa ja opettaa niin pitäis ottaa huomioon se, että näillä ihmisillä on oma tausta ja oma kulttuuri, niillä on omat tavat toimia. Että se ei oo liian sellasta että näin asioiden pitää mennä...että näin asiat tapahtuvat täällä, mutta se ei tarkoita että se olis ainut tapa toimia." A1</p> <p>- "Kohdata ihan samanlaisina lapsina kuin kaikki muutkin, eikä sen eri kulttuurin kautta, vaan niinku lapsena... ja vanhempina... että ymmärtää, mutta ei leimaa, eikä stereotypisoi, mutta silti yksilöllisesti katsoo.." A1</p> <p>- "Eliikkä ottaa ihminen vastaan ihmisenä eikä anna kieli ja ulkonäköön liittyvien asioitten mitenkään sitten niin kuin vaikuttaa liikaa." A2</p> <p>- "Sitten tulee nää kielikysymykset, juurikin tuo selkokieli ja mahdollisuudet osaaminen käyttää monenlaisia vuorovaikutuskeinoja ja mahdollisesti tilanteissa missä on ihan ok että on tulkkia tai kieliapua tai sillälaila niin hyödyntää niitä. Ja sitte joissaki tilanteissa niin ainaki ei tehä johtopäätöksiä mutta ottaa huomioon joskus vaikka että tarviiko, onko hyvä miettiä että onko naisia, miehiä minkälaisissa tilanteissa, ja mitä puhuu niinku eri ihmisten kanssa asioita ja miten puhuu." A2</p>

Liite 4: Näyte vanhempien vastauksista

<p>Vanhemmuuden haasteet</p>	<p>Kokemukset neuvolasta</p>
<p>“Sillon kun mä oon saapunut Suomeen, oon sanonut mun elämä on loppu. Emmä oppia ikinä Suomea, se varmaan kestää viiskytvuotta. Ei oo vielä parantunut ja kehittynyt, kun on tosi vaikea kieli.” V2</p> <p>“Ikä menee ihan loppuun, ei pysty enempää säilyttää sanastoja, ei pysty enempää oppia. Kaikki ihan menee ohi tosta. Ei pysty säilyttämään. Kyllä mä työpaikaltakin oon enemmän oppii. Kavereilta koko ajan oppii päivittäin. Tai jos kaveri höpöttää jotain niin sieltäkin pientä sanoja, mutta pitää osata enemmän. Englannin kieli ja saksan kieli ja kaikki.. Sitten on vaikea meille turkki ja kurdi säilyttää. Ei enää oppia mitään kieltä.” V2</p>	<p>Tyytyväisyys neuvolaan</p> <p>“Palvelu ihan jees. Ystävällisiä ja hyvinvointia kun on... Hyvissä olosuhteissa vastaan, positiivisesti. Hyvä olo tulee aina kun auttaa. Lapsiasioissa aina vastaa.” V2</p> <p>“On erittäin mukavaa täällä, että kun varaat vastaanottoajan esimerkiksi yhdeksästä kymmeneen ja sitten he aloittavat yhdeksältä ja he lopettavat kymmeneltä. Koska yleensä kotimaassani menet sinne ja sitten sinun täytyy odottaa ehkä tunti tai kaksi ja se on ainoastaan kymmenen minuutin keskustelu-aika lääkärin kanssa ja me emme saa mitään tietoa, että he... hän ainoastaan kertoo että vauva on kunnossa. Mutta neuvolassa tämän yhden tunnin aikana voit kysyä mitä ikinä on mielessä ja oli todella mukava saada niitä tietoja.. Mutta se oli tavallaan tukea.. koin että joku tuki minua.” V8</p> <p>“On todella mukavaa että hoitajat eivät kerro mitään että sinun tulisi tehdä näin tai ei tulisi tehdä näin.. He ovat aina hyvin tukevia ja jos sinusta tuntuu että olet hyvä hoitamaan asian näin, sitten sinä voit tehdä niin tai sellaista.” V8</p> <p>Neuvolasta saatu hyödyllinen tieto ja tuki</p> <p>“Tutkitaan aina puolen vuoden ajan niitä lapsia, että miten se kasvaa se käyrä, mennä läpi, että nää on ollu mulle tosi mukavia.” V1</p> <p>“Minun poikalla oli... esimerkiksi hänen päässään on kysta, niin mä aina huomasin, onko.. Enkä tiennyt millainen tilanne se oli.. Aina hoitaja selitti minulle. Se oli hyvä.” V3</p> <p>“Voin sanoa että sen mikä tällä hetkellä vaihe on lapselleni ja mitä on hyvä ruoka ja se on vähän mitä saada se minkälainen vitamiini ja näistä voi saada tietoo ja hyötyjä ja sellaisia.” V4</p> <p>Tyytymättömyys neuvolaan</p> <p>“Hoitajat eivät tiedä kuka voi käyttää neuvola. Ensiksi kun sain tietää olevani raskaana menin neuvolaan, mutta hän sanoi (hoitaja).. hän sanoi et voi käyttää tätä neuvola.. ole hyvä ja mene yksityiseen sairaalaan. Mutta kuulin ystäviltäni, jotka käyttivät jo neuvola, ja he sanoivat sinä voit, joten me nimme heti neuvolaan ja selitimme tilanteen, ja sitten he tiesivät että me voimme käyttää sitä.” V8</p> <p>“Joskus he (neuvolan puhelinlinja) on auki ainoastaan lyhyen ajan kuten kello yhdestä kello kahteen. Joten olisi parempi saada enemmän aikaa.” V7</p> <p>Lisätuen ja tiedon tarve</p> <p>“Joo kyllä, just sen silloin kun ne sanoivat että pitäis mennä netistä varata se hammashoitola niin sen netissä kun kävin se ei oo niin yksinkertainen se sivu, aika monimutkainen..pitäis mennä siihen muutama kohta pitää klikkaa ja lähtee ja taas kirjoittaa ja taas valitse ja taas kirjoittaa.” V4</p> <p>“Eivät selitä, että minkä takia se menee näin. He ajattelevat, että me tiedämme asian ja ei tarvitse lisää tietoa... Että kun ei voi antaa sama neuvo suomalaisille ja sama neuvo ulkomaalaisille.” V4</p> <p>“Koen että emme ole saaneet riittävästi tietoa neuvolasta. Me haemme tarvitsemamme tiedot kotimaamme internetsivustoilta.” V7</p>

